

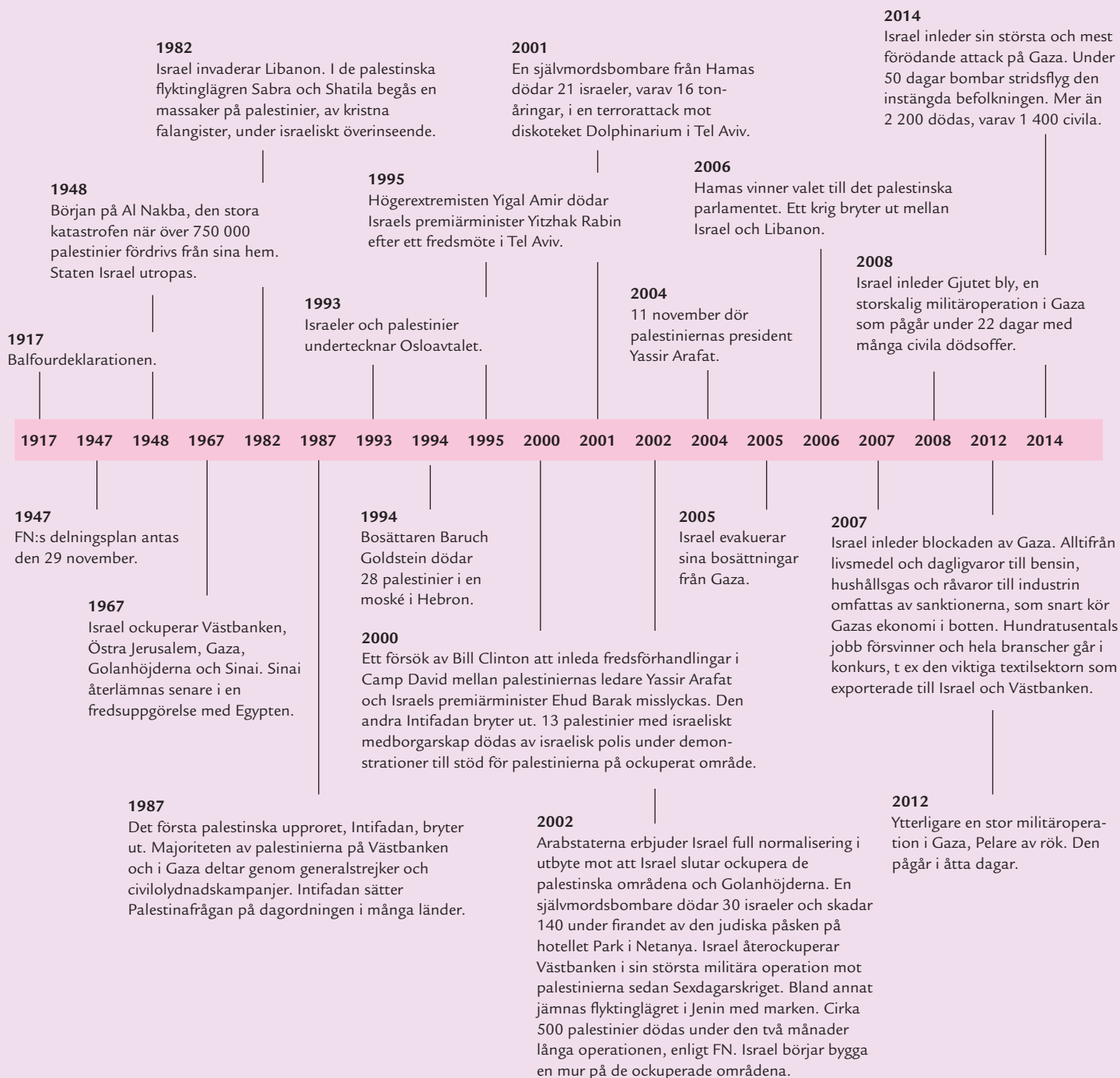
PALESTINA

Drömmar om framtiden

PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

Denna skrift är ett specialnummer av Palestina Nu (2/2019) som ges ut av Palestinagrupperna i Sverige (PGS). PGS är en ideell partipolitiskt och religiöst obunden organisation som arbetar för ett slut på ockupationen av Palestina och för en rättvis fred. Dels genom informations- och opinionsarbete och dels genom samarbete med organisationer i det palestinska civilsamhället. PGS har 90-konto.

Läs mer om PGS på hemsidan och följ oss på sociala medier:
palestinagrupperna.se
facebook.com/palestinagrupperna
 Twitter: @palgrupperna
 Instagram: @palestinagrupperna

Skriften kan beställas gratis, mot portokostnad från Palestinagrupperna. Skolor kan beställa den via utbudet.se.

**PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE**

www.palestinagrupperna.se

Denna skrift har finansierats av Sida genom Forum Syd. Sida/Forum Syd delar inte nödvändigtvis de åsikter som framförs. Ansvar för innehållet står uteslutande Palestinagrupperna i Sverige för.

Palestinagrupperna i Sverige (PGS)

Tegelviksslingan 20, 116 45 Stockholm
 Telefon: 08-641 72 88
 E-post: info@palestinagrupperna.se
 Hemsida: www.palestinagrupperna.se

Redaktion för detta nummer:
 Anna Wester (redaktör), Catrin Ormestad,
 Yvonne Fredriksson och Kerstin Dahlberg
 Ansvarig utgivare: Anna Wester
 Omslagsfoto: Anna Danielsson
 Grafisk form: Eva Byberg
 Tryckeri: DanagårdLiTHO AB 2019
 Upplaga: 10 000 ex

Kampen om framtiden

Sov du gott i natt? Varje natt, i varje palestinsk stad och by, väcks flera palestinska familjer av att soldater bankar på dörren eller bryter sig in i deras hem utan att knacka. Ibland har armén kommit för att arrestera någon som deltagit i en demonstration, eller ett barn som kastat sten. Israel arresterar varje år runt 1 000 barn och tonåringar. De slits upp ur sängen, förses med handfängsel och ögonbindel och släpas ut i natten. Men lika ofta har huset valts ut på måfå, utan att det finns någon misstanke mot dem som bor där, eftersom ockupationsmakten vill "göra sin närvaro känd", som det heter på militärjargong. Syftet är inget annat än att trakassera och injaga skräck i civilbefolkningen. Att få dem att känna att de inte är riktigt säkra någonstans, inte ens i sina egna sängar.

En vanlig missuppfattning är att den israeliska armén är på Västbanken för att skydda israelerna mot terror. Men granskar man vad armén egentligen gör där, hur dess dagliga rutiner ser ut, och vilka de tusentals fångarna är som fyller de israeliska fängelserna, så inser man att den egentliga kampen inte förs mot terrorism utan mot den palestinska självständigheten. En annan uppgift för de israeliska soldaterna på Västbanken är att skydda bosättarna, de hundratusentals israeler som i strid med internationella lagar flyttats till ockuperat palestinskt område. Det är bosättarnas närvaro där som gör det nödvändigt för ockupationen att fortsätta, och fortsätta i all evighet – inte Israels säkerhet, som det officiella Israel vill få omvärlden att tro.

Hur lång tid måste gå innan omvärlden börjar tänka på det militära förtrycket av miljoner palestinier, inte som något Israel gör eftersom de måste, utan för att de kan och vill? Och som de kommer fortsätta med, för all framtid. Vid andra ockupationer i modern tid har det aldrig rått någon tvekan om att soldaterna skulle tas hem igen, även om det skulle ta år innan målen uppnåts. Men någon sådan tidsbegränsning har aldrig präglat den israeliska närvaron i Palestina. I stället har man investerat i infrastruktur för miljarder dollar, byggt vägar och bosättningar stora som städer. I dag bor det 650 000 israeler på palestinsk mark. I vissa bosättningar finns

det till och med begravningsplatser. Om Israel verkligen hade haft för avsikt att en dag lämna över Västbanken till palestinier, skulle man då ha byggt ett enda hus där, flyttat dit en enda israelisk familj?

Detta är viktiga frågor att ställa, för i samma stund som omvärlden slutar låtsas att Israel har för avsikt att låta palestinier bilda en egen stat, kan man på allvar börja diskutera vad som behöver göras för de 4 miljoner palestinier på Västbanken och i Gaza som i mer än ett halvsekel levt utan grundläggande fri- och rättigheter. Mer än något annat behöver de hopp om att något ska förändras. Just nu har de inte det. För har vi någon anledning att tro att Israel plötsligt, av egen fri vilja, kommer att sluta bygga bosättningar och driva bort palestinier från deras land, när de gjort det varje dag i 52 år?

Framtiden är temat för den här skriften med fokus på alla de som arbetar för en rättvis fred, ett bättre samhälle och en bättre värld. Vi har träffat politiska aktivister och volontärer i sjukvårdsorganisationer, bybor som vägrar att låta bosättarna driva bort dem från deras land och den före detta översten i den israeliska armén som ägnar all sin tid åt att övertyga israelerna om att palestinier måste få bilda en egen stat. Vi skriver om beduinerna som vill stanna i sin by, trots att Israel försöker få dem att flytta till en soptipp, de unga i Gaza som inte vill att alla som dött i Israels militäroperationer ska reduceras till statistik och miljöorganisationen som vet att fred och samarbete är en förutsättning för att människor ska kunna fortsätta att leva i Mellanöstern i klimatförändringarnas tid. De vägrar att ge upp, och de tror att en ljusare framtid är möjlig, trots att kampen kan verka hopplös.

Mot sig har de starka krafter, till exempel de inom den israeliska högern som drömmar om en miljon bosättare på Västbanken. De arbetar för en framtid där palestinier har gett upp kampen för en egen stat och det internationella samfundet slutat tjata om fred och accepterat att Västbanken är en del av Israel. Det har alltid varit bosättarnas mål men det är idéer som nu sjunkit ned i den politiska mittfåran. För första gången i ockupationens långa historia talar man inte om fred utan om en

Anna och Catrin.

annektering av hela eller delar av Västbanken. Det skulle innebära att Israel ensidigt bestämmer gränserna och att "konflikten" ur deras synvinkel skulle betraktas som löst. Det har hittills varit otänkbart, eftersom det skulle följas av en diplomatisk tsunami av fördömanden. Men med Trump i Vita huset har alla regler skrivits om. Från Washington har det kommit signaler om att man skulle stödja en annektering.

Det skulle inte bara ha betydelse för palestinier utan för hela världen. En israelisk annektering skulle underminera alla de avtal som ligger till grund för hur stater förhåller sig till varandra. Om Israel, med amerikansk välsignelse, skulle utöka sin suveränitet till Västbanken måste frågan ställas om det nu plötsligt är okej att överta andra länder med militärt våld. Eller gäller det bara för Israel, och i så fall varför? Men även utan en annektering, om status quo bara tillåts fortsätta, så kvarstår frågan: Hur länge kan en ockupation kallas tillfällig?

Det som händer i Jerusalem, Gaza och på Västbanken berör inte bara israeler och palestinier – det rör i högsta grad också oss. Vilken slags värld vill vi leva i? En där mänskliga rättigheter och internationella avtal respekteras, eller en där militär styrka och en tweet från Trump får bestämma vilken sida som har rätt?

Catrin Ormestad och Anna Wester

Drömmen om miljonen

– *hur Israels bosättnarprojekt dödat hoppet om fred*

Foto: Catrin Ormestad

DE KOM TRE dagar före Tu Bishvat, det som inom judendomen kallas för Trädens högtid. I Israel firar man det genom att plantera träd och äta frukt och nötter för att visa sin vördnad för marken. Men deras judiska tro hindrade inte dem som i skydd av mörkret sågade ned 25 av den palestinske jordbrukaren Abed al Hai Na'asans största och äldsta olivträd. Av de kraftiga stammarna finns bara stumpar kvar, och grenarna, dignande av det som skulle ha blivit årets skörd, ligger som avhuggna lemmar i den röda jorden. Det ser ut som en massaker, och "mord" är det ord Na'asan använder när han

märkbart tagen går omkring i sin skövade olivlund. Hans hustru bönade och bad att han inte skulle gå dit. Hon vet hur mycket han älskar sina träd och var rädd att han inte skulle klara det. Na'asan är inte längre ung, och han har cancer.

I sin portfölj har han kopior på den anmälan han gjorde på Binyaminregionens polisstation, trots att han vet att ingenting kommer att göras åt den, att den kommer att begravas under högar med liknande klagomål. Om den israeliska polisen hade velat gripa förövarna hade de kunnat göra det samma dag. Spåren från ett terrängfordon ledde från

olivlundens rakt uppför kullen till Mevo Shiloh. Bara några hundra meter från Na'asans mark ligger en så kallad utpost, en israelisk bosättning som byggts utan myndigheternas godkännande och som därför är olaglig också enligt israelisk lag. Enligt internationell lag är alla bosättningar olagliga.

Al Mughayyir är en av många palestinska byar där det dagliga livet kommit att präglas av den kamp om marken som pågår över hela Västbanken. På en sten i utkanten av odlingen har de som fällde Na'asans träd lämnat ett "visitkort", en Davidsstjärna målad i rött och ordet

”hämnad” på hebreiska. De som utförde dådet vet att de inte har något att frukta från det israeliska rättssystemet, att polisens utredning inte kommer att leda till några arresteringar. Detta är bosättarnas vilda, laglösa land.

Inte långt från Al Mughayyir klättrar vi upp på en höjd i sällskap med Yehuda Shaul från *Breaking the Silence*, en av flera israeliska organisationer som arbetar mot ockupationen. Där pekar han ut utposterna som dykt upp runt den stora bosättningen Shiloh: Hakaron, Pilgei Mayim, Hayuval, Ofarim, Eish Kadosh, Adei Ad, Haroeh, Kida. Det är en utsikt som får oss att baxna, för mellan Shiloh och Eli står trailers och baracker på så gott som varenda kulle, och de finns även i dalarna. De är ”tillfälliga”, men ingen kommer att flytta dem. I stället kommer de att förses med el och vatten och vägar, husvagnarna kommer att ersättas av riktiga hus och familjer flytta in, och så har Israel lagt beslag på ytterligare några hektar av det som skulle ha blivit en palestinsk stat.

SEDAN ISRAELER OCH palestinier började förhandla om fred i början av 90-talet så är det den lösning som har föredragits av de allra flesta: två självständiga stater, sida vid sida. Det är det som bosättarrörelsen och den israeliska högern gjort allt för att stoppa. Skillnaden mellan en bosättning och en utpost är egentligen oviktig, för oavsett om det är ett stenhus i flera våningar eller en husvagn, eller kan-

ske en fabrik eller vinodling, nationalpark, arkeologisk utgrävning, skola eller galleria, så har de byggts av samma anledning: att förhindra en delning av landet. Mer än femtio år efter det att Israels ockupation av Västbanken, Gaza och Östra Jerusalem inleddes är det allt fler som börjar undra om bosättarna och den israeliska högern inte har lyckats i sitt uppsåt; om Västbanken inte är alltför sönderskuren för att kunna bli en sammanhängande palestinsk stat, och om det inte finns alltför många bosättare på Västbanken för att de ska kunna evakueras. Det bor i dag 650 000 israeler på ockuperat område, inklusive Östra Jerusalem.

Det började som ett projekt för judiska fanatiker – religiösa extremister som efter det att Israel ockuperade Västbanken i Sexdagarskriget 1967 kunde återvända till platser i Bibeln som fram till dess varit utom räckhåll för judar. De tog över palestinska hus i Hebron och Nablus och vägrade att lämna dem. Men det dröjde inte länge förrän staten hade tagit över det som ända från början hade karaktären av ett koloniseringsprojekt. Till grund för det låg, enligt Yehuda Shaul, den gamla sionistiska idén att Israels gränser kommer att bestämmas av var det bor judar. Det palestinska Östra Jerusalem annekterades omedelbart efter Sexdagarskriget, och man började bygga judiska stadsdelar som Ma'alot Dafna och French Hill. Bygandet i och runt Jerusalem accelererade senare, när palestinerna började kräva Östra Jerusalem

som huvudstad i en framtida palestinsk stat. Målet var att genom en ring av judiska bosättningar skära av staden från Västbanken. En annan milstolpe i det tidiga bosättningsprojektet var den så kallade Allonplanen, som utarbetades av den israeliska generalen och politiker Yigal Allon. Planen presenterades för regeringen i juli 1967 – omedelbart efter Sexdagarskriget i juni – och gick ut på att två vägar skulle byggas längs Jordandalen från norr till söder på Västbanken, och att de skulle omges av bosättningar och armébaser. Syftet var att skilja de palestinska områdena från Jordanien. Men Allon Route, som en av vägarna kallas, skär också rakt genom palestinska samhällen och odlingsmarker. Al Mughayyir är en av de byar vars invånare tvingats acceptera att det mesta av deras land nu ligger på östra sidan om vägen. De har inget säkert sätt att ta sig över till betesmarkerna med sina får.

UTANFÖR EN SUPERMARKET mitt i byn har några män samlats runt en bil från den palestinska myndigheten. De kommer alltid för att utvärdera skadorna efter en bosättarattack, när bosättarna satt eld på palestinernas åkrar, förgiftat deras brunnar eller dödat deras boskap. Senast det kom folk från myndigheterna till Al Mughayyir var för några veckor sedan, när åtta bilar i byn vandaliserades. Också då efterlämnade förövarna graffiti: ”död åt araberna”, ”hämnad”, och ”prislapp (price tag)” – attacker som bosättar-

Foto: Anna Wester

na menar är ett straff för sådant som de anser vara palestinsk terror, eller till och med för israeliska regeringsbeslut som de anser går emot deras intressen. Moskées, kyrkor, människorättsorganisationer och även israeliska militärbaser har varit målet för sådana hämndaktioner. Men det enda de palestinska utvärderingsmännen kan göra är att ge de drabbade en symbolisk kompensation. Det är allt de palestinska myndigheterna har makt att göra i det som var tänkt att bli ett självstyre. I Al Mughayyir förväntar man sig ingenting av dem. I stället har man, precis som i så många andra byar – Kaddoum, Nabi Saleh, Bil'in, Na'alim med flera – börjat demonstrera för sina rättigheter.

Varje fredag samlas byborna nu på sin mark, där de möts av armén och gränspoliserna som skingrar dem med gummikulor och skarp ammunition. Ibland ansluter sig bosättarna till säkerhetsstyrkorna och kastar sten på dem som protesterar.

– Vi känner oss inte trygga på vår egen mark, förklarar Amin Abu Aaliya, byrådets ordförande. Hur ska vi kunna

skydda oss? Det är en naturlig reaktion, antingen våld eller demonstrationer. Vi valde den folkliga protesten.

Hans hus ligger på en höjd, och från takterrassen har vi utsikt över byn och den bördiga dalen. Vintersolen flödar och hans söner bär fram kannor med arabiskt kaffe och fat med palestinska piroger med za'atar och fetaost, som hans fru har bakat. Nere i byn håller några ungdomar på att dekorera ett hus med palestinska flaggor och Fatah-vimpel; byn förbereder sig på att välkomna någon som snart ska släppas efter att ha suttit två år i israeliskt fängelse. Al Mughayyir kan förvänta sig många fler sådana firanden, för efter varje demonstration kommer de nattliga räderna. Soldaterna filmar dem som deltar och kommer på natten och drar upp dem ur deras sängar. Söndagen innan arresterades sju bybor som deltagit i demonstrationerna. Sedan protesterna inleddes har ett hundratal förts bort, och 35 sitter just nu i israeliskt förvar. Enligt byborna är deras enda krav att Mevo Shiloh ska utrymmas. En bosättning som till och med

den israeliska lagen säger är olaglig. Civiladministrationen har sagt att den ska bort, men i stället har bara fler och fler baracker dykt upp på kullen ovanför det som återstår av Abed al Hai Na'asans olivodlingar.

DET DRÖJDE TILL 1974 innan bosättarnas egen intresseorganisation Gush Emunim bildades. Fram till dess hade den inte behövts, för Laborregeringen hade på eget initiativ byggt på Västbanken, framför allt runt Jerusalem. Men efter Jom Kippurkriget 1973, som var ett nederlag för Israel och för vissa ett uppvaknande, hade en fredsrörelse bildats, och den började kräva att den mark som ockuperats skulle lämnas tillbaka. Bosättarna blev nu tvungna att bli mer organiserade och arbeta mer målmedvetet för att skapa "fakta på marken", som skulle göra det omöjligt för en palestinsk stat att upprättas. Bland annat inriktade man sig på att hitta individer i det politiska etablissemanget med vilka det var möjligt att nå överenskommelser. Dåvarande försvarsministern Shimon Peres – i Europa ofta

hyllad som en fredsvän – hade ett finger med i spelet när Ofra etablerades 1975, och när högerpartiet Likud kom till makten 1977 utsågs Ariel Sharon till jordbruksminister. I honom hade bosättarna fått en allierad som hjälpte dem att skära sönder de palestinska områdena med korridorliknande byggprojekt, från öster till väster. För att lägga beslag på marken hade man olika strategier; det började med övergivna jordanska militärbaser, därefter beslagtogs land för "militära syften". Gamla turkiska lagar från det Ottomanska rikets tid, som sa att om jord inte brukades kunde den konfiskeras, kom också till användning.

Uppgiften att fylla Västbanken med judiska samhällen och göra dem till en oskiljbar del av Israel hade för länge sedan upphört att vara ett projekt för fanatiker: det var nu statlig policy, och har varit det allt sedan dess, med uppbackning från medierna och domstolarna. Samtliga regeringar, från Labor till Likud har samverkat med alla delar av det israeliska samhället för att Israel aldrig ska behöva ge upp sitt styre över

Västbanken. Byggandet av bosättningar har fortsatt samtidigt som de förhandlat om fred med palestinerna. Osloavtalet, den överenskommelse om begränsat självstyre för palestinerna som undertecknades av PLO och den israeliska regeringen 1994, passade i själva verket väl in i planerna på att fragmentera de palestinska områdena – det som har kallats "bantustaniseringen" av Västbanken, efter den sydafrikanska apartheid-regimens modell av segregering och kontroll. Israel behöll den militära kontrollen över 82 procent av Västbanken efter Osloavtalet. Och bosättningarna, de fortsatte att byggas i en aldrig tidigare skådad takt. Det som gjorde det möjligt var, enligt Yehuda Shaul ett infrastrukturprojekt som kommit att revolutionera livet i bosättningarna, och som jämnat vägen för högerens dröm om en miljon israeler på Västbanken: förbifartslederna.

I BÖRJAN AV 2000-talet bröt den andra Intifadan, upproret, ut. Till skillnad från den första Intifadan fanns det nu vapen på Västbanken vilket gjorde det farligt

för israeler att vistas på de ockuperade områdena. Hittills hade bosättarna varit tvungna att köra genom de palestinska byarna, förbi flyktingläger och moskéer, för att komma till sina hem men nu byggdes ett nät av vägar som helt kringgick de palestinska samhällena. Det gjorde inte bara resorna mycket säkrare, det förbättrade också kommunikationerna med Israel på andra sidan Gröna linjen (gränsen mellan Israel och Västbanken). Det blev plötsligt möjligt att bo i bosättningar som Ariel och Efrat, där fastighetspriserna var avsevärt lägre än i centrala Israel, och pendla till Tel Aviv och Jerusalem – och det var ett boende som blev attraktivt för allt fler israeler. Det var inte längre främst de nationalreligiösa, som av tradition utgjort bosättarrörelsens demografiska bas, som flyttade till Västbanken; nu kom även sekulära israeler i behov av billigt boende. Den snabbast ökande gruppen var emellertid de ultraortodoxa. Hälften av alla nya bosättare sedan Osloavtalet är religiösa judar. Tjugo procent av alla bosättare lever i två ultraortodoxa bosättningar, Betar Illit och Modi'in Illit.

Båda ligger nära Gröna linjen och fungerar tack vare de nya vägarna som förorter till Jerusalem och Bnei Brak, städer med en stor ultraortodox befolkning.

Yehuda Shaul, som själv växte upp i en ultraortodox familj, är orolig för att de religiösa judarna, som av tradition tagit avstånd från nationalistiska ideologier har blivit alltmer politiska och högerextrema. Han varnar för att en särdeles ful form av rasism håller på att gro bland ultraortodoxa bosättare.

– De värsta hatbrotten mot palestinier har utförts av dem, påpekar han och tar Muhammed Abu Khdeir som exempel, en 16-årig palestinsk pojke som 2014 kidnappades av ultraortodoxa bosättare och misshandlades och brändes levande i en park i Jerusalem.

Shaul, vår guide på Västbanken, är i likhet med de andra medlemmarna av Breaking the Silence, före detta soldat i den israeliska armén. Han är också en av de israeler som inte vill leva i en stat som samtidigt som den är en demokrati av västerländskt snitt för dess judiska befolkning är en militärdiktatur för dess palestinska, och som utan ett stopp för ockupationen inte kan kallas något annat än en apartheidstat. För att israelerna och omvärlden ska få upp ögonen för de människorättsbrott som dagligen begås av den israeliska armén samlar Breaking the Silence in vittnesmål från soldater som tjänstgjort på de ockuperade områdena. De ordnar också rundturer på Västbanken för att besökare själva ska få se vad det innebär att leva under ockupation. Sedan Breaking the Silence grundades 2004 har Shaul lett hundratals sådana resor till Hebron, där 700 bosättare lever mitt ibland drygt 30 000 palestinier i den gamla stadskärnan. Tusentals israeler och utlänningar deltar varje år i deras resor, och nu har de även utarbetat en tur på centrala Västbanken med fokus på bosättningsarna och ockupationens historia.

VI RESER FRÅN Ramallah till Nabi Saleh, där 16-åriga Ahed Tamimi blev känd över hela världen sedan en video av hur hon gav en soldat en örfil blev viral. – Hon var ett hot mot ockupationen, inte mot soldaterna. Det var därför de straffade henne, säger Shaul.

Vi besöker bosättningsarna Modi'in Illit och Givon, där en palestinsk familj lever som i en bur, omringade av staket och en elektrisk grind och övervakade av

Foto: Anna Wester

kameror, avskurna från sin by Beit Ijza. I närheten av Givon Hahadasha (Nya Givon) står vi i en bitande januarivind och stirrar ned på en underjordisk väg som sprängts genom berget. Det enorma diket är omgärdat av taggtråd och järnstaket. De som kör där nere är palestinier från byar som Biddu, Beit Surik och Qatannah på väg till Ramallah. Ovanför går väg 443, en motorväg som förbinder Jerusalem med Tel Aviv. De som kör där uppe behöver aldrig se en palestinier, trots att de kör över Västbanken. Om man inte är uppmärksam är det lätt att missa vägspärren som markerar entrén till Israel. Det är som om Gröna linjen inte längre existerar.

När man frågar bosättare om anledningen till att de valt att bo i ett av världens mest hett omstridda områden, mitt i en konflikt som även de lugnaste är skördar dussintals palestinska liv, så ger de nästan alltid samma svar. De allra flesta säger att de lever på Västbanken för livskvalitetens skull. I bosättningsarna är det möjligt att ha ett eget hus, flera gånger större än vad de skulle ha råd med i Tel Aviv eller Jerusalem, med en trädgård. Där kan de odla sina egna vindruvor, eller ha häst. Och luften – luften är fantastisk bland Västbankens kullar! Skolorna är bra, och barnen kan vara ute och leka på kvällarna utan att föräldrarna behöver vara oroliga. I bosättningsarna känner alla ju varandra. Det finns en särskild sammanhållning i de små samhällena. Man är trots allt pionjärer, åtminstone fram till den första miljonen. Och

allt det på pendlingsavstånd till jobben och kulturlivet i Tel Aviv och Jerusalem. När man frågar samma bosättare om deras palestinska grannar så pratar de gärna om samexistens, om hur de båda folken nog inte skulle ha haft några problem att leva tillsammans om palestinerna inte hade haft så dåliga ledare. Det är som om de inte ser stängslen som omger deras egna barns lekplatser, eller soldaterna i vägspärrarna som har till uppgift att skydda dem och deras val av livsstil.

I AL MUGHAYYIR tar Abed al Hai Na'asan upp kopiorna av sin polisanmälan och visar byrådsordföranden Aaliya. Brottet är rubricerat som skadegörelse av egendom, olivlunden är noggrant beskriven. "Filnr. 31237". Dokumentet ser respektgivande ut, som om myndigheterna tar det inträffade på allvar. Men när den israeliska människorättsorganisationen Yesh Din gick igenom alla anmälningar om bosättarvåld (inklusive misshandel, mordbrand, skadegörelse och markstöld) som gjorts av palestinier de senaste tio åren fann de att 85 procent av alla utredningar lades ned. Oddsén för att en israel skulle fällas för brott om anmälaren var en palestinier var 1,9 procent.

Israel har enligt internationell lag en skyldighet att skydda det folk som det ockuperar, men i stället ger militären oftast skydd och uppbackning åt bosättarna när de trakasserar palestinier. Ibland, för att förhindra brott, väljer

man att avlägsna palestinierna i stället för att se till att israelerna följer lagen. Om palestinska jordbrukare upprepade gånger attackerats under olivskörden kan lösningen till exempel bli att de förbjuds att beträda sin egen mark, om den ligger nära en bosättning.

Polisen kom bara ett par timmar efter det att Na'asan upptäckt förödelsen i sin olivodling och rapporterat det till Palestinian Coordination and Liaison office. Spåren efter fyrhjulingen som kört från de skövlade träderna till Mevo Shiloh var fortfarande synliga i den röda jorden. Medan polisen undersökte olivlunden stod bosättarna på kullen mitt emot och tittade på. Om man frågade dem varför de valt att bo just där, i en tom militärförläggning mitt bland palestinska åkrar, skulle de inte säga att det är för det goda livets skull, och de skulle aldrig tala om samexistens, utan om hur Gud lovat Judéen och Samarien – det bibliska nam-

net för Västbanken – till judarna. De som bor i de drygt hundra utposterna är de mest ideologiska och också de mest våldsamma bosättarna. Genom att terrorisera sina palestinska grannar har de förvandlat stora delar av Västbanken till zoner dit palestinier inte vågar gå, vilket i praktiken betyder att marken tagits över av bosättarna. Våldet är systematiskt och strategiskt och syftar till att driva bort palestinierna, och det är därför som staten väljer att låta det fortsätta, okontrollerat. Det gör det så mycket lättare att ta över landet.

SANDVÄGEN SOM LEDER från Al Mughayyir mot Allon Route bär spår av den kamp som utspelades här. Tomma tårgasbehållare brända bildäck och raserade stenbarriärer ligger spridda över marken. Under den förra fredagsdemonstrationen skadades 30 bybor av gummiklädda kulor. Vi korsar den hårt trafikerade

vägen och fortsätter mot bosättningen Mevo Shiloh, men trots att vi har en bil med israeliska nummerplåtar blir byborna rädda och ber att vi ska vända om. Tillbaka bland sina olivträd glömmer Abed al Hai Na'asan emellertid sin rädsla, och han går runt bland de krokiga stammarna. Han berättar att han ska försöka binda om stumparna för att skydda dem mot kyla och uttorkning, och kanske, med lite tur och mycket kärlek, kan de skjuta skott och träden så småningom växa upp igen. Men det kommer att dröja fyrtio år innan olivlunden ser ut som den gjorde förut, innan bosättarna kom, en januarinatt före Tu Bishvat. Na'asan, som är 62 år och sjuk, vet att han inte kommer att få skörda de oliverna, men kanske kommer hans barn att kunna göra det. Om de lyckas stanna kvar på sin mark.

Catrin Ormestad

Folkrätten handlar främst om hur stater och internationella organisationer ska agera mot varandra i olika situationer, till exempel vid krig. Det vill säga alla internationella lagar och principer som reglerar hur internationella aktörer ska samarbeta och hur de får agera gentemot varandra. Krigets folkrätt går också under benämningen internationell humanitär rätt.

Mänskliga rättigheter är en del av folkrätten som reglerar förhållandet mellan stat och individer.

I artikel 1 står det: Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter.

FN-resolutioner kan antas antingen av FN:s generalförsamling eller av FN:s säkerhetsråd. Viktiga resolutioner för Palestina är till exempel resolution 194 om flyktingarnas rätt att återvända, samt 242 som kräver Israels tillbakadragande från ockuperat område.

Ockupation är inom folkrätten ett begrepp inom ramen för krigets lagar. Ett område är ockuperat när det faktiskt befinner sig under den fientliga krigsmaktens valde och administration. För att en ockupation ska anses laglig, ska den vara tillfällig.

Annexion (även annektion, annexation, **annekering** eller införlivande) sker när man tar ett landområde i besittning, genom våld eller annan ensidig (unilateral) maktutövning. Det sker ofta av en stat gentemot territorium som tillhör en annan stat.

PLO (Palestinian Liberation Organisation) bildades 1964 som en paraplyorganisation för palestinska partier och för talan även för de palestinier som lever i flyktingläger utanför Palestina.

Den palestinska myndigheten, PA (Palestinian Authority) inrättades 1994 som högsta beslutande organ för de områden som skulle vara självstyrande enligt Osloavtalet. 2006 vann Hamas det palestinska valet vilket ledde till en bojkott från omvärlden och senare interna stridigheter mellan Fatah och Hamas. 2007 tog Hamas över Gazaremsan, medan Fatah styr över delar av Västbanken. Inga allmänna val har hållits sedan 2006.

Osloavtalet. 1994 undertecknades Osloavtalet av PLO och den israeliska regeringen. Tanken var att Israel under en femårsperiod successivt skulle dra sig tillbaka från Västbanken och Gaza. En palestinsk myndighet upprättades för begränsat självstyre. Förhandlingar om de viktigaste frågorna – Jerusalems status, flyktingarnas rätt att återvända och bosättningarna – skulle påbörjas inom tre år.

Foto: Sanad Latefa

Foto: Sanad Latefa

Volontärer i skottlinjen

De hjälper andra med risk för sina egna liv

FÖRSTA HJÄLPEN-VOLONTÄRERNA I Palestina har ett av världens farligaste uppdrag. I moln av tårgas och omringade av tungt beväpnade soldater tar de sig fram till skadade och dödade vid demonstrationer och sammandrabbningar mellan palestinier och israelisk militär. Alltid först på plats, längst fram. När någon skadas på Västbanken är det inte ovanligt att ambulanser fastnar i vägspärrar och då kan volontärernas insatser vara avgörande. Men de har även andra uppgifter. I hettan under Ramadan hjälpte de äldre personer i rullstol i vägspärrarna. De deltar också på sommarläger och besöker skolor. För många unga är de viktiga förebilder och de sprider hopp i det palestinska samhället.

Volontärerna känns igen genom sina västar, oftast vita eller orange och med

ett emblem på bröstet och ryggen som visar vilken organisation de representerar. Jag träffade volontärer i Gaza och på Västbanken, från Palestinska Röda Halvmånen (PRCS) och från Palestinian Medical Relief Society (PMRS).

DET ÄR FÖRSTA vardagen efter Eid al Fitr, festen som avslutar fastemånaden Ramadan. Demonstrationerna vid stängslet i Gaza har haft två veckors uppehåll, men nu gör sig volontärerna redo för att gå ut och jobba igen på fredag. Det blir den 61:a fredagen sedan The Great March of Return – Återvändandemarschen – drog igång i maj 2018. Under de första veckorna av protester var folk hoppfulla. Äntligen skulle Gazaborna enas i stora fredliga manifestationer. Kreativiteten flödade och det ordnades föreläsningar,

dansuppvisningar och utställningar vid området nära stängslet mellan Israel och Gaza. Det var en möjlighet att få berätta för omvärlden om den svåra situationen människor lever i. Om blockaden, bristen på el och vatten, den skyhöga arbetslösheten och den ökande fattigdomen. Twitter och Facebookflöden fylldes av bilder på stolta palestinier som krävde frihet och rätten att återvända till platserna varifrån deras familjer fördrevs 1948. Israel svarade på protesterna genom att rusta för krig. Stridsvagnar och prickskyttar placerades ut bakom stängslet. Det dröjde inte länge innan soldaterna började skjuta tårgas och skarp ammunition mot de obeväpnade demonstranterna. Det blev snabbt blodigt. Sedan dess har över 300 personer dödats och nästan 30 000 har skadats, många för livet. Sjukvårdare har inte

Foto: Anna Wester

undantagits. Från protesternas början i mars 2018 till slutet av juni i år har fyra sjukvårdare dödats och 793 skadats. 125 ambulanser har förstörts i den israeliska arméns attacker.

I dag pratar folk om demonstrationerna med blandade känslor. Sorg över alla dödade och skadade. Förtvivlan och frustration över omvärldens oförmåga eller ovilja att stoppa Israel trots att flera rapporter från oberoende trovärdiga källor skrivit att israeliska armén kan ha begått krigsbrott när de skjutit på demonstranterna. Men samtidigt säger folk att de inte tänker ge upp.

PÅ RÖDA HALVMÅNENS kontor i Gaza sörjer kollegorna 36-åriga Sobhi Al Jdeily. Sobhi sköts i huvudet under en fredagsdemonstration en månad tidigare och nu har han avlidit av skadorna. Han blev den 306:e palestinern som dödats under Återvändandemarschen. Affischer med hans porträtt har hängts upp på flera ställen i byggnaden och på ambulanserna utanför. Hidaya Hamad som är ansvarig för Röda Halvmånens volontärer berättar att han var mycket omtyckt och att det känns som att ha förlorat en familjemedlem.

Hidaya visar in mig i ett mötesrum där åtta killar väntar. På väggarna hänger stora kartor över Gaza indelat i zoner där olika team jobbar. Överallt ligger väskor med sjukvårdsutrustning att ta med sig ut i fält. Här brukar de ha genomgångar före och efter uppdrag. Innan jag hinna ställa någon fråga börjar de berätta sina historier. De fyller i varandras luckor och jag förstår vad Hidaya menar, att de står varandra väldigt nära. Alla har arbetat som sjukvårdsvolontärer varje fredag sedan Återvändandemarschen började. Och alla har vid något tillfälle blivit skjutna av israeliska prickskyttar, men klarat sig med livet i behåll. Yusef träffades av en tår-gaspatron i ansiktet och Muhammed blev skjuten med skarp ammunition i knät när han satt vid ambulansen och hjälpte en skadad. De visar sina ärr och i telefonen har de sparade bilder på blodiga sår. Emad sköts i magen och har inte återhämtat sig helt än då levern skadades. Han ska opereras igen nästa vecka. Hany plockar upp några papper ur en påse och visar. Det är dokument över fyra skottskador. Jag tänker att det krävs stark motivation för att gå ut på fältet igen efter att ha blivit skjuten. Min första fråga blir spontan. ”Varför gör ni det här? Tvekar ni aldrig?”

Sabreen och Reda.

Razan al Najjar.

– Vi ser oss som människorättsförsvarare som brinner för humanitärt arbete, säger Abdel. Jag känner lycka när jag hjälper folk och jag vill vara en förebild för andra unga.

– Allt är bättre än att bara sitta hemma och inte göra någonting när folk skadas och dödas, säger Emad.

– Fast visst tvekar man ibland, säger Muhammed. Det tär på kroppen att vara ute på fältet och skadorna kan göra att det blir svårt att få jobb i framtiden. Många av oss har en familj att försörja och då är det inte helt lätt.

Han gör en paus, sen ler han.

– Men vi kommer alltid fram till att det är värt det. Vi vet att det vi gör är viktigt.

När jag frågar om de är rädda skakar de först på huvudet, men sen blir det tyst och ett allvar sprids i rummet. Jo, de är rädda.

– Varje gång jag går till demonstrationerna för att jobba, tar jag farväl av familjen. Kysser min mamma och säger hejdå. Jag tänker att det är 90 procents risk att jag aldrig kommer tillbaka, säger Hany.

Det är mörka berättelser och stämningen blir bitvis tung. Samtidigt har de hela tiden nära till ett leende. Som när de visar bilder på sina barn eller när jag tar

fram kameran. Hany håller upp intygen om sina skador. I samma sekund som jag ska ta fotot, säger en av killarna något för att retas och Hany brister ut i skratt.

– Vi är som en familj och vi hämtar styrka och kraft från varandra. Det vi gör ger oss också mycket glädje, avslutar han.

PALESTINIAN MEDICAL RELIEF SOCIETYS (PMRS) kontor i Gaza ligger bara några hundra meter från Röda Halvmånens. I lobbyn står en pappersdocka i naturlig storlek föreställande en leende ung tjej i sjukvårdskläder. Jag känner igen henne från affischer och bilder i sociala medier, 21-åriga Razan al Najjar som dödades den 1 juni 2018 när hon hjälpte skadade under en fredagsdemonstration vid stängslet. Jag har bestämt träff med Razans mamma Sabreen och andra kvinnliga volontärer från PMRS. Sabreen känner jag också igen från media. Bilderna när hon gråtande höll i sin dotters blodiga väst har etsat sig fast på mina och många andras näthinnor.

Nu sitter hon framför mig och ler, samtidigt som sorgen speglas i hennes ögon. Hon bläddrar bland bilderna i telefonen och visar. Razan som nyfödd, första skolavslutningen och examen. Många bilder och filmklipp är från tiden som volontär.

Sabreen är 44 år och kommer från gränsområdet i Khan Younis. Razan var äldsta barnet i syskonskaran på sex. Direkt efter att hon dödades, bestämde sig Sabreen för att fortsätta sin dotters arbete och en vecka senare var hon ute på fältet.

– Jag ville fortsätta hennes dröm, även om det var smärtsamt. Jag bar hennes vita väst med stolthet, men det var min största utmaning i livet, berättar hon.

Först var det tänkt som en symbolisk handling från Sabreens sida. För att uppmuntra och motivera Razans vänner och kollegor. Snabbt insåg hon vilket enormt viktigt jobb som volontärerna gör på fältet och hur bra det kändes att hjälpa till. Nu har Sabreen gått flera kurser i första hjälpen och är ute varje fredag. Det är inte helt lätt att kombinera hemarbetet med uppdraget som volontär, men Sabreen har lyckats.

– Jag har aldrig varit så stolt över mig själv förut. När jag började kunde jag ingenting om första hjälpen. Nu har jag lärt mig massor och vill bli bättre. Jag vill bli bäst.

Hon ler, men blir allvarlig igen.

– Det är svårt att se alla skadade och dödade och jag tänker hela tiden på min dotter. Men jag vill verkligen göra det

här. Vi har inga vapen eller stridsvagnar. Men vi tror på det vi gör. Vi måste leva och vi måste hjälpa andra.

Sabreens kollegor nickar och håller med. Aseel som är lika gammal som Razan var när hon dog, lägger en tröstande hand på Sabreens axel då och då. Aseel berättar att hennes föräldrar först inte ville att hon skulle vara vid Återvändandemarschen. När siffrorna på antalet skadade och dödade steg, gav de med sig.

Jasmin är 28 år och har två barn, Maria och Yusef. När hon såg mammor som inte visste hur de skulle skydda sina barn från tårgasen, bestämde hon sig för att följa med kollegorna någon fredag. Men familjen sa nej.

– Min man förbjöd mig att gå till marschen. Vi bråkade om det och jag är envis. Till slut flyttade jag ut från huset. Jag sa att jag skulle bo i två veckor hos mina föräldrar.

Men föräldrarna sa också nej. Jasmins pappa sa att hon inte ens skulle tänka tanken att gå dit. Det var alldeles för farligt. Men Jasmin var lika envis då och till slut gick pappan med på att hon skulle få arbeta ute på fältet en dag. När det väl var dags var Jasmin livrädd. Första fallet hon ställdes inför var en medvetlös kille som hade andats in tårgas. Jasmin frös till is.

– När jag såg honom blev jag chockad och kunde inte röra mig under 30 minuter. Sen började fler skadade komma till oss. Den ena värre skadad än den andra. Det var så brutalt. När jag såg allt lidande släppte den första chocken och jag började hjälpa folk på löpande band. Det fanns inte tid att tänka eller känna efter.

Jasmin minns speciellt hur hon hjälpte en äldre man som var skadad. Han kunde inte kontrollera sina rörelser och ett tag var han helt borta.

– När jag behandlat honom och han kom tillbaka och tackade mig betydde det allt i världen. Det kändes som det bästa jag gjort i hela mitt liv. Då bestämde jag mig för att fortsätta.

Från den dagen har hon inte missat en enda fredag. Familjen stödjer det helhjärtat nu och ibland får hon sällskap av sin man som också lärt sig första hjälpen.

REDA BOR VID gränsen, i Beit Hanoun. Att leva vid gränsen mellan Israel och Gaza innebär att aldrig vara lugn. Även inomhus sticker det ofta i ögonen av tårgas och vid alla krig och attacker mot Gaza har Israel släppt bomber nära deras hus. Det var därför hon ville engagera sig och göra något. Hon är utbildad sjuksköterska med inriktning på akutsjukvård. Reda slår ut med armarna och nickar mot sina kollegor.

– Palestinska kvinnor har så mycket kunskap och färdigheter och vi vill använda dem. Även om allt vi går igenom är smärtsamt med skadade och döda vill vi jobba och bidra i samhället. Inte bara som mammor och fruar i hemmet.

PÅ PMRS HUVUDKONTOR i Ramallah på Västbanken träffar jag Sabreen, Aseel, Reda och Jasmins kollegor. Trots att de arbetar för samma organisation i samma land, har de aldrig kunnat träffas. Ytterst få palestinier får resa mellan Västbanken och Gaza. Det krävs tillstånd från Israel och det är svårt att få. Även här möts jag av Razans leende från affischer och bredvid henne är bilder på Sajed Muzher som likt Razan dödades iklädd sin sjukvårdsväst.

24-åriga Abad har en stor rund knapp på tröjan med Razan och Sajeds ansikten. Han var med i Betlehem när Sajed blev skjuten av en israelisk prickskytt medan han hjälpte en skadad.

– Jag försökte rädda livet på honom, men det gick inte.

Precis som i Gaza får jag höra starka berättelser om hur första hjälpen-volontärer arresterats och skjutits på Västbanken. Om hur ambulanser hindras från att komma fram till skadade och hur de sett människor dödas. Men ganska snart glider samtalet över på allt som är bra med att vara volontär.

– Det är glädjehistorierna som gör det värt. Jag var med och återupplivade en tre månaders bebis innan ambulansen kom en gång, berättar Abed. Jag gör det här, för att jag vill göra något för Palestina.

PMRS utbildar 300–350 volontärer i Ramallah varje år. De får inte bara träning i sjukvård utan också i ledarskap, konflikthantering och kommunikation.

– På grund av ockupationen gör vi mycket annat som inte direkt har med sjukvård att göra. Vi är till exempel med och plockar oliver för att hjälpa bönderna som oftast hotas av israeliska bosätare, säger Mahdi.

Mahdi är 38 år och blev volontär under det andra palestinska upproret i början av 2000-talet när städer, byar och flyktingläger dagligen invaderades av israelisk militär.

– Då handlade det mycket om att försöka få folk att le och ge hopp till människor, det var lika viktigt som första hjälpen, berättar han.

– Vi är bra förebilder för unga också, flikar Abed in.

Noor är 19 år och har varit volontär i två år. Hon har främst varit aktiv genom att delta i utbildningskampanjer om hälsa och hon har hjälpt till att organisera böcker på ett bibliotek. Första gången hon var ute i fält var tidigare i år i beduinbyn Khan al Ahmar utanför Jerusalem. De israeliska soldaterna kom dit för att riva byn, men byborna protesterade tillsammans med aktivister från hela världen. Noor bevittnade hur folk blev slagna av soldaterna och det var kokhett ute så många fick solsting och svimmade. En av volontärerna arresterades utan anledning.

– Först var jag rädd att konfrontera ockupationen så direkt. Men när jag väl var där så kunde jag hantera rädslan och jag var väldigt fokuserad. Sen insåg jag att jag är bra på det här och jag blev stark av det.

”Vad drömmer ni om?” frågade jag Abed, Muhammed, Sabreen, Jasmin, Mahdi och alla de andra. Svaren liknade varandra. De vill berätta sina historier för deras dröm är att nästa generation ska få det bättre.

– Drömmen är att ockupationen ska upphöra. De första orden mina barn lärde sig var ”skjuter” eftersom vi bor i ett område dit de israeliska soldaterna ofta kommer. Jag vill inte att nästa generation ska ha det så här. Innan jag var volontär kände jag mig maktlös när jag såg allt som hände. Nu kan jag i alla fall göra någonting.

Anna Wester

Röda Halvmånen är en del av den internationella Rödakors- och Röda Halvmånerörelsen. Palestinian Medical Relief Society (PMRS) är en organisation som arbetar med hälsa och mänskliga rättigheter. Enligt Genèvekonventionerna som är en del av krigets lagar ska västarna med emblemen skydda sjukvårdare från att bli skjutna eller skadade av soldater.

”Det finns mycket som är bra i Gaza”

– *Vi är människor bakom statistiken*

Ahmed.

Tarnem.

Foto: Anna Wester

NÄR TIDNINGAR ELLER TV berättar om palestinier som lever under ockupation och i flyktingläger är det antingen som en politisk fråga eller siffror och statistik. Hur många dödade eller skadade? Hur många har förlorat sitt hus eller är beroende av bistånd? Sällan får vi se ansikten eller höra om en enskild persons kamp för sig och sin familj. Bakom siffrorna finns livsöden. Skratt och tårar. Därför startades hemsidan *We are not numbers* där unga i Gaza berättar sina historier. Om människorna bakom siffrorna och om fina saker i Gaza.

Ahmed Alnaoug är 25 år och leder projektet i Gaza. Innan Israels attacker mot Gaza 2014 levde han ett ganska vanligt liv. Nästan tråkigt. Men under de fruktansvärda dagarna och nätterna när Israel bombade dygnet runt väntades hans liv upp och ner. Tillsammans med fem vänner försökte han fly verkligheten. De umgicks dag och natt, skrattade och hittade på saker för att inte tänka på vad som hände. Men en dag kom beskedet som förändrade allt. 19 juli 2014 dödades hans bror i en bombattack och Ahmed sjönk in i sorgen. Spenderade varje ledig stund vid sin brors grav och periodvis ville han inte leva själv. En vän i USA, Pam, uppmanade honom att skriva om det för att bearbeta det som hänt. Först ville han inte alls lyssna, men sa till slut okej. Så Ahmed började skriva om sin bror. Från födseln till döden. Pam redigerade den och sen publicerades texten.

– Jag var inte beredd på att så många skulle höra av sig. Att folk verkligen brydde sig. Då trodde jag att palestinier var trötta på historier som den här och att ingen i väst skulle läsa. Det blev vändpunkten i mitt liv. Det var läkande att skriva och jag ville att andra skulle få samma möjlighet som jag.

Tillsammans med Pam startade Ahmed projektet. Det går ut på att unga i Gaza kopplas ihop med mentorer; författare och journalister från olika länder.

24-åriga Tarnem är en av skribenterna och hon har även en egen blogg med många följare, hymnsopalestine.blogspot.com. Hennes båda föräldrar är lärare och de har alltid uppmanat henne att läsa och skriva. Tarnem älskar språk och har bland annat studerat engelsk litteratur och nu har hon också börjat undervisa i engelska.

– Språken lärde mig om världen utanför och ju mer jag lärde mig desto starkare blev viljan att göra något för mitt folk. Jag startade min blogg där jag skriver på engelska och jag är aktiv i *We are not numbers*.

Tarnem vill vara en röst för alla som saknar en och hon vill lyfta fram och visa de fina sidorna av Gaza.

– Folk får bara läsa om allt hemskt. Vi skulle inte leva om det inte fanns någonting bra här. Vi behöver inte bara överleva, vi behöver leva.

På twitter postar @WeAreNotNumbers nästan ett inlägg om dagen. Det kan vara

vackra bilder från stranden och hamnen, en kort anekdot om någon som lyckats med något bra och mycket handlar om kultur. Konserter och artister. Flera inlägg handlar också om personer som dödades av israeliska armén. Fina porträtt om deras liv och vilka de var.

– När jag dör vill jag inte vara ett nummer, jag vill att andra ska läsa mina berättelser. Min historia, säger Tarnem.

Anna Wester

Klimathotet mot Palestina

EcoPeace: fred är förutsättningen för allt, även en hållbar utveckling

Foto: Anne Paq/Activestills.org

Gazas undermåliga avloppssystem översvämmas när det regnar, här i flyktinglägret Jabaliya.

DET GÅR INTE att tala om framtiden utan att ta upp klimatet. Det gäller hela världen, men särskilt Mellanöstern. Det är den region som kan komma att drabbas hårdast av den globala uppvärmningen. Medeltemperaturen om sommaren väntas öka dubbelt så mycket som i övriga världen, och ökenutbredning och torka kommer att göra delar av Mellanöstern och Nordafrika obebodliga. De platser där det fortfarande är möjligt att bo kommer att plågas av oroligheter och krig om de minskade naturresurserna, vattnet och den odlingsbara marken. Men Gidon Bromberg, den israeliska chefen för miljöorganisationen EcoPeace, protesterar när jag säger att Israel och Palestina kommer att vara särskilt utsatta i en varmare, torrare framtid.

– Vi pratar inte om framtiden. Det händer nu. Vi är redan där.

Sådant som förutspåddes inträffa först vid seklets slut, till exempel minskningen i nederbörd, har redan hänt. Stora israeliska sjöar och vattendrag har de senaste åren sjunkit till de lägsta nivåerna som uppmätts – förra sommaren dök flera öar upp i Gennesaretsjön som aldrig setts förut – och det har inte kommit tillräckligt med regn för att fylla på grundvattnet.

DEN ARABISKA VÅREN och kriget i Syrien anses ha haft klimatförändringarna som en bidragande orsak. Efter flera års torka tvingades allt fler bönder lämna sina byar och bege sig in till städerna, där deras missnöje blev en grogrund för regimkritiska protester. När flyktingar

sedan började strömma över Syriens gränser blev de i sin tur en belastning för grannländernas redan knappa resurser. I Amman i Jordanien hade man före det syrisk kriget haft kommunalt vatten två dagar i veckan (i Mellanöstern lagrar hushållen vatten i tunnor på hustaken), men efter det att landet tagit emot flera miljoner syrier fick man bara vatten en dag i veckan. I de fattigare delarna av Amman blev vattenbristen akut.

Det är bara ett exempel på varför den globala uppvärmningen och planetens ekologiska kollaps alltmer har börjat betecknas som ett hot inte bara mot vår mat- och vattenförsörjning utan mot själva vår civilisation. I allt fler länder har klimatförändringarna klassats som ett hot mot den nationella säkerheten.

Att det finns ett samband mellan våra samhällens ekologiska hållbarhet och deras politiska och sociala stabilitet är något som ligger till grund för EcoPeace och Gidon Brombergs arbete. Med kontor i Amman, Ramallah och Tel Aviv och tre likvärdiga chefer – en jordansk, en palestinsk och en israelisk – är EcoPeace unikt i ett Mellanöstern som präglas mer av stridigheter än av samarbete. Precis som mer traditionella miljöorganisationer försöker de att genom information, opinionsbildning och påtryckning på makthavare verka för ett grönare samhälle, men lika viktigt är fredsarbetet. Genom att fokusera på miljön vill EcoPeace visa hur de båda frågorna är sammanlänkade.

I en konflikt som i mer än sjuttio år kretsat kring gränser är EcoPeace arbete en påminnelse om att de bara är linjer på en karta, och att inga murar, tillstånd eller vägspärrar kan hindra föroreningar från att spridas, i luft eller vatten. Det fick invånarna i den israeliska staden Ashkelon erfara, när avlopp från Gaza började spolans upp på deras stränder. Mer än 100 miljoner liter orenat kloakvatten släpptes under många år rakt ut i Medelhavet. 2016 blev det så illa att man blev tvungen att tillfälligt stänga avsaltningsanläggningen i Ashkelon.

– Det går inte att avsalta avlopp, påpekar Gidon Bromberg sarkastiskt.

UPPREPADE ISRAELISKA MILITÄR-OPERATIONER har lagt stora delar av Gazaremsan i ruiner – även civil infrastruktur som vatten- och avloppsreningsverk – och på grund av blockaden har det inte gått att bygga upp de bombade byggnaderna. Följden har blivit en humanitär kris, och en ekologisk kollaps. Till exempel är 97 procent av grundvattnet otjänligt, på grund av föroreningar och saltvatteninströmning. FN släppte för några år sedan en rapport som förutspådde att 2020 kommer det inte längre att gå att leva i Gaza. Men även på Västbanken finns stora problem med föroreningar och giftiga utsläpp, och inte mindre än tolv år och vattendrag korsar Gröna linjen och rinner från Palestina, ut i Israel. Ett av EcoPeace projekt i Israel och på Västbanken är att märka ut var dessa ofta underjordiska strömmar går, och ta med israeler och palestinier på vandringar längs deras gemensamma vattenleder.

– Vi försöker lära ut var mitt vatten

Gidon Bromberg.

finns, och min grannes. Hur allting hör ihop och hur vi påverkar varandra.

När avsaltningsanläggningen i Ashkelon täpptes igen av Gazas avlopp var det något som de israeliska myndigheterna försökte hålla hemligt. Men EcoPeace gick ut med vad som hänt, vilket skapade debatt och riktade uppmärksamheten mot hur blockaden mot Gaza inte bara drabbade palestinerna utan också skadade Israels egna intressen.

– Man hade byggt murar och tagit fram teknik för att skjuta ned raketerna som extremisterna avfyrar från Gaza, men mot avloppet var man helt hjälplös.

Men nu, som en följd av debatten, lättade Israel på restriktionerna och släppte in tillräckligt med cement i Gaza för att avloppsreningsverket – efter fjorton år – äntligen skulle kunna byggas klart. Det stod färdigt förra våren och beräknas kunna ta hand om en tredjedel av Gazas avlopp. Ett andra reningsverk kommer att vara färdigt om fyra år.

ECOPEACE HAR OCKSÅ samlat invånarna på moshaverna och kibbutzerna runt Gaza och fått dem att skriva brev till Israels försvarsminister och kräva att de ska göra något för att avhjälpa vatten- och sanitetskrisen i Gaza eftersom risken för epidemier annars är överhängande. Bakterier och sjukdomar respekterar inte heller gränser.

– Israel kunde dra tillbaka armén och bosättningarna från Gaza, påpekar Bromberg. Men miljön kan de aldrig lämna.

Den humanitära och ekologiska krisen i Gaza är ett exempel på det höga pris

som både människor och miljö betalar för ockupationen. Inte minst påverkar det människor psykologiskt och får dem att leva i ett tillstånd av konflikt och konfrontation, säger Bromberg och tar som exempel Jordanfloden, som båda sidor använder som färskvattenkälla. Israel tar hälften av vattnet och Jordanien och Syrien resten, och därför har Jordanfloden, som förut var en mäktig, forsande flod förvandlats till en uttorkad och starkt förorenad å. Det vattendrag som i dag strömmar genom Jordandalen är bara tre procent av sin ursprungliga storlek. Motivationen att hushålla med vattnet är noll, eftersom båda sidor vet att varje liter som de inte tar kommer att gå till fienden. Det är likadant med avloppen som släpps ut i Jordandalen; färskvattnet har redan tagits ut, och eftersom Jordanfloden fungerar som gräns mellan Israel och Jordanien liknar området mest en militärzon. Ingen går nära floden, och därför bryr sig heller ingen om att den förvandlats till ett avloppsdike. Eftersom den tillhör båda folken är det ingen som tar ansvar för den. EcoPeace vill ändra på det.

UPPDELNINGEN AV VÄSTBANKEN i administrativa zoner A, B och C är ett annat exempel på hur ockupationen är en mardröm för att ansvarsfullt miljöarbete. Hebrons industrizon ligger i area B, ett område som står under delad israelisk och palestinsk översyn. Eftersom det inte bor några bosättare i area B har det ingen prioritet för Israel, men den palestinska polisen kan heller inte verka där, eftersom den inte ens får gå in i zonen

Wadi Gaza är en viktig våtmark för hägrar, änder, storkar, flamingor och rovfåglar. Men föroreningar och avlopp hotar fågellivet.

utan Israels tillstånd. Som en följd av detta är area B en frizon för förorenande industrier, till exempel bränner man ofta bildäck i ugnarna där man tillverkar det berömda Hebronglasat, och slagg från stenhuggerier släpps ut i vattendragen som slammar igen och inte kan renas på avlopp. Hebronområdet har även stora problem med utsläpp från slakterier och giftiga ämnen från garverier.

– Industrin försöker alltid hitta krypthål och komma undan kostnader, konstaterar Bromberg. Och här kan de slippa undan med de värsta miljöbrotten eftersom det inte finns någon som ser till att lagen följs.

Ett annat exempel på hur miljön kommer i kläm är när Israel villkorar palestinska infrastrukturprojekt med att även bosättare ska få del av dem. Man har lovat att inte göra det, men gör det ändå. Ett exempel var när Tyskland lovade att investera i en stor avfallsanläggning på Västbanken. Den godkändes av alla instanser, men sedan protesterade bosättarna och efter påtryckningar lade Israels miljöminister in sitt veto: anläggningen

skulle bara få byggas om den också tog hand om bosättningarnas sopor. Det ville förstås inte palestinierna, och tyskarna hotade med att dra tillbaka sitt stöd. I sista stund svängde då miljöministern och gick med på att låta projektet fortsätta. Men enligt Bromberg var det typiskt för hur kortsiktiga, politiska intressen tillåts ha företräde framför allas bästa i regionen.

Detta har också präglat inställningen till vatten, en av de frågor som tillsammans med Jerusalems status, de palestinska flyktingarna och gränserna när Osloavtalet skrevs under betraktades som så viktig och så svår att lösa att den skulle sparas till det sista stadiet av förhandlingarna – dit man aldrig nådde, eftersom fredsprocessen föll sönder i våld och misstro. Israel tar i dag 75 procent av det gemensamma vattnet och palestinierna får 25 procent. Men enligt det avtal som man skrev under i början av 90-talet måste Israel erkänna att palestinierna har likvärdiga vattenrättigheter och på sikt överlåta en del av sitt vatten till palestinierna, så att förbrukningen blir 50–50.

Det vore naturligtvis en stor uppoffring för Israel, som därför har sett till att frågan skjutits upp och fortsatt att använda palestinskt vatten, på samma sätt som man alltid gjort under ockupationens historia. Men mycket har hänt i vattenfrågan sedan Oslo, förklarar Bromberg. Tekniken har till exempel gjort det möjligt att återvinna vatten på ett helt annat sätt än tidigare. Israel återanvänder i dag 87 procent av sitt avloppsvatten, och avsaltning har blivit en viktig vattenkälla. Palestinierna skulle därför kunna få det vatten som de har rätt till, och Israel kan kompenseras från dessa nya, alternativa källor. Vattenfrågan är inte längre ett nollsummespel, där den andra sidans vinst är din egen förlust.

– Den skulle kunna vara en möjlighet att visa båda folken att vi i alla fall kan komma överens om något, lösa i alla fall en av tvisterna. Det skulle kunna bygga förtroende, men framför allt förbättra människors liv. Om det blir mer vatten i de palestinska kranarna blir det också mindre avlopp till Israel. Det är en vinst för båda sidor.

Men i stället har man även i det internationella samfundet en allt eller inget-inställning till konflikten: eftersom vi inte kan lösa frågan om Jerusalem försöker vi inte ens lösa vattenfrågan, trots att det skulle kunna gå. Resultatet är en katastrof för miljön, och de människor som är lever i regionen.

Klimatförändringarna har gjort samarbete över gränserna ännu mer nödvändigt.

– Vi måste få alla sidor att förstå att det är i deras eget intresse att alla vinner.

GIDON BROMBERG DRÖMMER om ett regionalt samarbete som saknar motstycke i regionen. EcoPeace vill att stora solenergi-parker ska byggas i Jordanien. Elen kan sedan säljas tillbaka till Israel och Palestina, som skulle använda den gröna energin till avsaltning. Vattnet kan sedan säljas till Jordanien. Han gör en jämförelse med den Europeiska kol- och stålgemenskapen, en samarbetsorganisation på 50-talet, som bland annat hade till syfte att integrera Tysklands och Frankrikes ekonomier, så att det skulle göra det svårare för dem att gå ut i krig

mot varandra. Ett liknande sol- och vattenprojekt mellan Israel och dess arabiska grannar skulle inte bara gynna miljön och höja människors livskvalitet, utan också föra länderna närmare varandra och göra det alltför kostsamt att föra krig. Och fred är förutsättningen för allt, inte minst en hållbar utveckling.

– Det handlar om hur vi behandlar varandra. Allt grundar sig på ömsesidig respekt mellan folk, en gemensam vision av hur vi ska ta hand om vårt land.

När Bromberg får frågan om hur han ser på framtiden i Israel och Palestina är det heller inte en hållbar utveckling han talar om, utan ett stopp för okupationen. Men det är trots allt samma sak.

– Vi behöver två stater, en israelisk och en palestinsk, som tillsammans förvaltar miljön och sitt gemensamma vatten.

Ingen vet hur klimatutvecklingen i Mellanöstern kommer att se ut. Särskilt Gulfstaterna, som beräknas få temperaturer på över 50 grader, skulle inte ha en chans om den globala uppvärmningen fortsätter. Men Bromberg tror ändå på framtiden.

– Jag har gjort det här i 25 år och får ibland frågan hur jag kan fortsätta att vara optimistisk. Men jag har sett förändringar ske mot alla odds. På sjuttio-talet var Rhenfloden så förorenad att den regelbundet fattade eld! Men i dag går det att bada i den. Ingen skulle ha kunnat tro det då.

Vad som fortsätter att motivera honom är de unga och deras ilska över vad som sker, och hur deras föräldrars generation har svikit dem. Han tar Greta Thunberg som exempel och berättar att det finns en pojke i Jerusalem, Michael, som försöker följa i hennes spår och organisera demonstrationer för klimatet.

– Vi har inget val. Vi måste göra det här tillsammans. Miljön är ingen lyx, någon slags trädkramarfråga som eliten kan ha som hobby.

Innan vi går stoppar han oss med en begäran:

– Var snäll och skriv att svenska Sida är EcoPeace största bidragsgivare!

Catrin Ormestad

BDS står för bojkott, desinvesteringar och sanktioner. BDS-rörelsen bildades 1 juli 2005. Det palestinska civilsamhället enades i ett upprop till omvärlden där man ber organisationer och privatpersoner att införa bojkottkampanjer mot Israel tills ockupationen upphör. BDS är en icke-våldsmetod och inspirationen är hämtad från de internationella kampanjer som framgångsrikt fördes mot apartheidregimen i Sydafrika.

Al Nakba – den stora katastrofen – 1948 när över 750 000 palestinier fördrevs från sina hem i samband med staten Israels bildande.

Intifada – palestinskt uppror. 1987 inleddes den första Intifadan där majoriteten av palestinerna på Västbanken och i Gaza deltog genom generalstrejker och civil-olydnadskampanjer. Intifadan satte Palestinafrågan på den politiska dagordningen i många länder. År 2000 började den andra Intifadan som var sämre organiserad och mer våldsam. Den slogs ner brutalt av den israeliska armén.

Tvåstatslösning Två stater, Israel och Palestina, inom erkända gränser. En palestinsk stat inom 1967 års gränser, det vill säga Västbanken, Gaza och Östra Jerusalem.

Enstatslösning (även kallad binationell stat) innebär att i stället för att dela landet mellan israeler och palestinier upprättas en gemensam, demokratisk stat som omfattar Israel, Västbanken och Gaza, där alla invånare oavsett religion eller etnicitet har medborgarskap och lika rättigheter.

Kibbutz är ett litet israeliskt kollektivt jordbruks- eller industrisamhälle där alla medlemmar äger allting gemensamt. De första judiska migranterna till det brittiska mandatets Palestina bodde ofta på kibbutzer.

Moshav är ett slags jordbrukskooperativ för småbrukare i Israel. Till skillnad från på kibbutzer tillåts privat ägande.

Brittiska Palestinamandatet kallades det när Storbritannien på uppdrag av Nationernas förbund, föregångaren till FN, mellan 1920 och 1948 förvaltade det som i dag är Israel, Jordanien och de palestinska områdena. Mandatet upphörde 1948 när staten Israels självständighet utropades i enlighet med FN:s generalförsamlings resolution 181 om delning av Palestina.

Källor: NA, Nationalencyklopedin, Intervju med folkrättsjuristen Agneta Johansson Palestina Nu nr 1/2007, www.bdsmovement.net, Bring, Mahmoudi och Wrange: Sverige och folkrätten (2014), BTSelem, Wikipedia.

Palestina är människorna, djuren och naturen

Palestinian Animal League: Vi arbetar för hela Palestina

STÅR DET VEGANSK på skylten? Ja, jag läser rätt. I stora ljusa lokaler mitt på Campusområdet vid al Quds-universitetet i Abu Dees ligger den. Palestinas första veganska restaurang Sudfeh. Alla traditionella rätter finns med på menyn, men i vegetariska varianter. Som den kända kycklingrätten Makloubeh där köttet är utbytt mot kikärter och bönor. Mycket i det palestinska köket är dessutom redan veganskt utan att folk kanske tänker på det. Falafel, hummus och tabouleh. Vindolmar och arabisk sallad.

Sameh Erakats ögon lyser av stolthet när han berättar om restaurangen och organisationen bakom. Han är en av två grundare av Palestinian Animal League (PAL). Sameh arbetar som volontärsamordnare på Al Quds-universitetet. I Palestina ingår det i examen att jobba ideellt i 140 timmar. Sameh själv lägger all sin lediga tid på engagemanget i PAL.

”Hjälpa djur och stärka människor” är organisationens slogan och ett av de första projekten de startade var riktat mot unga. Framtidens ledare men också viktiga samhällsmedborgare i dag. Det var då idén om Sudfeh föddes.

– Vi uppmuntrade ungdomarna att ta initiativ och förverkliga sina drömmar. Några tjejer ville öppna en vegetarisk restaurang. De samlade ihop pengarna på rekordtid genom crowdfunding på nätet och förhandlade till sig lokalen med universitetsledningen, berättar Sameh.

Restaurangen har varit en lyckad satsning, men nu planerar de att flytta den till Ramallah istället för att nå fler än enbart studenter. Sameh berättar att han ser en positiv utveckling hos palestinier där fler engagerar sig för djur och klimat. Till exempel har de nyligen startat fem ”miljöklubbar” på olika skolor runt om på Västbanken. Men fortfarande saknar många kunskap och förståelse för klimat- och djurfrågor. För nio år sedan när Sameh och hans kompis Ahmad fick idén att starta Animal League undrade folk om de var galna.

– Folk drev med oss till en början, en del skämtade och andra var till och med arga. De undrade hur vi kunde bry oss

Foto: Catrin Ormestad

om djuren när vi lever i ett land där det inte ens finns mänskliga rättigheter? Folk frågade om vi trodde att vi var i Sverige eller i England, berättar han.

DE HADE TILL och med svårt att registrera organisationen hos den palestinska myndigheten som ifrågasatte deras intention och det rådde förvirring om vilket departement den skulle sorteras under. Till slut blev det Jordbruksdepartementet och Palestinian Animal League var officiellt startad 2010.

Sameh förstår att folk reagerade. Under den här tiden var situationen i Gaza katastrofal, vilket såklart gjorde det svårare att prata om hur djur behandlas. Men de tänkte aldrig tanken att ge upp, utan såg det istället som en utmaning. Argumenterade för att det inte alls är något nytt att bry sig om svagare individer i den palestinska kulturen eller enligt den största religionen här, islam.

– Folk sa åt oss att vänta tills ockupationen är hävd. Men om vi väntar med att bygga ett bra samhälle tills ockupatio-

Sameh.

nen är över får vi börja på noll den dagen vi får vår frihet. Vi arbetar för hela Palestina. Människorna, djuren och naturen. Även om du själv lider eller lever i en svår situation rättfärdigar det inte att du plågar någon annan individ, säger Sameh.

Ett av de viktigaste syftena med organisationen är att bryta våldsspiraler.

– En dag när jag och Ahmad satt och drack kaffe i ett flyktingläger här på Västbanken fick vi se ett barn som plågade en katt. Vi gick fram och frågade varför. Han hade inget svar på det. När vi pratat ett tag började han berätta om sin familjesituation. Hur ockupationen påverkat honom. Allt våld han bevittnat.

Det var då Sameh började tänka på hur våldet går i cirklar. Soldater traskar ser och misshandlar en person som sedan ger sig på någon svagare, kanske sitt barn som i sin tur ger sig på till exempel en katt. Man visar makt mot någon som är svagare. Han och Ahmed började diskutera hur man bryter det här, hur man kan få barn och unga att ta ansvar och förstå att det inte är något svaghets-tecken att bry sig om djur. Det var starten för PAL. Där och då hade de ingen aning om vad de drog igång. Processen att hitta former som passar just i det palestinska samhället har varit lång.

– Vi hämtar inspiration från samarbeten med organisationer i andra länder, men sen jobbar vi utifrån en lokal kontext. För mänskliga rättigheter, miljön,

djuren och för att sprida kunskap om nyttig mat. I Palestina som på många andra ställen i världen anser många att kött i maten är nödvändigt och ett tecken på rikedom. Men faktum är att våra mor- och farföräldrar åt mer vegetariskt än vad vi gör nu och kött åt de bara när det var fest.

Då och då gör Sameh en paus. Hämtar andan och säger att det är väldigt känslomässigt för honom det här. Engagemanget. Drömmarna är många och stora, men de måste ha tålmod.

UNDER FLERA ÅR har PAL arbetat med gatuhundar och att förbättra situationen för arbetsdjur såsom hästar och åsnor. 2016 fick de ett bidrag för att vaccinera gatuhundar i Tulkarem på norra Västbanken. Projektet genomfördes i samarbete med universitetet. 32 veterinärstudenter deltog i projektet och 240 hundar vaccinerades. Genom informationskampanjer har människor lärt sig hur de kan leva med gatuhundarna utan att det skadar någon.

PAL arbetar också med påverkansarbete för ett slut på ockupationen. Organisationen är en del av BDS-rörelsen (bojkott, desinvesteringar och sanktioner) som förespråkar bojkottkampanjer mot Israel tills dess att ockupationen är hävd och palestinerna har sina rättigheter. I flera artiklar har PAL uppmärksammat Israels försök att använda veganism och djurrätt i sin propaganda, en

Palestinas första veganska restaurang.

form av "green washing" av ockupation och apartheid. Det betyder att Israel lyfter fram positiva exempel för att flytta fokus från förtryck och folkrättsbrott. Den israeliska armén har bland annat gått ut och förklarat sig veganvänlig med möjlighet till skinnfria kängor och vegetarisk mat. PAL och andra aktivister har då svarat att det är hyckleri när man samtidigt dödar och utsätter människor för övervåld.

ORGANISATIONENS STÖRSTA BDS-SEGER var när importen av arméhundar från Nederländerna stoppades genom en stor kampanj som blev internationell. Flera tusen namnunderskrifter överlämnades till Nederländernas ambassad i Palestina, samtidigt som flera fall av våld från de så kallade attackhundarna mot obehäpnade demonstranter uppmärksammades av människorättsorganisationer. Företaget stoppade försäljningen till Israel och uttryckte även oro över att djur används för kränkningar av mänskliga rättigheter.

– Min dröm är så enkel som det låter, avslutar Sameh vår långa intervju. Efter som det inte finns något djurskydd alls här så ska jag lägga all min passion och mitt fokus på att införa det. Vi kommer att fortsätta med att sprida kunskap för att öka medvetenheten kring de här frågorna.

Anna Wester

Frihet lika viktigt som vatten

Beduinerna i Khan al Ahmar kämpar för sin by

DE LIGGER UTSPRIDDA över de brända kullarna runt Jerusalem, skjul av korrugerad plåt och tält av presenningar. Getter betar på vägrenen, vaktade av en ung vallpojke, och vid en del av lägren går kameler. Det är svårt att förstå hur någon kan överleva i dessa förhållanden, men de som bor här är beduiner, och de har vandrat genom Mellanösterns öknar i årtusenden. Men nu vill den israeliska regeringen få bort dem härifrån.

Det finns ingen avfart till den lilla byn vi ska besöka, och vår taxichaufför vill inte använda sandvägen som slingrar ned i en uttorkad flodfåra, under en viadukt. Det är den israeliska armén som har byggt den, inte för att hjälpa de människor som bor där, utan för att underlätta för dem själva, den dagen de får order om att riva deras boplatser. Det ser nästan

ut som om byn redan har evakuerats, för det är få som rör sig ute i middagshettan. De flesta håller sig inne i tälten och skjulen som byggts nere i en sänka, men under en flammande röd akacia sitter två män i traditionella arabiska galabiyor. De verkar inte särskilt förvånade när vi stannar till på den hårt trafikerade landsvägen och klättrar över räcket, och de undrar inte varför vi har kommit. De är vana vid att det kommer utlänningar hit.

DET KAN VARA svårt att tro, men det slumliknande lägret i dalgången nedanför bosättningen Kfar Adumim är en av de mest omtvistade platserna i Palestina-Israelkonflikten och en av de mest kontroversiella frågorna mellan en omvärld som anser att internationella lagar ska följas och Israel som anser att det inte gäller

dem. Vi befinner oss i Khan al Ahmar, en beduinby i en zon på Västbanken som kallas för E1 – ett område nordöst om Östra Jerusalem och till väster om bosättningen Ma'ale Adumim. Israel vill bygga fler bosättningar i E1 men har mötts av hårt motstånd från det internationella samfundet som menar att det egentliga syftet med byggplanerna är att genom en ring av bosättningar runt Östra Jerusalem skära av det som är tänkt att bli den framtida huvudstaden i en palestinsk stat från resten av Västbanken. Fler bosättningar i E1 riskerar också att dela Västbanken i en nordlig och en sydlig del och göra det svårare att skapa en sammanhängande palestinsk stat, vilket naturligtvis är själva syftet med att bygga i E1 för den israeliska högern. Men för att de ska kunna sätta sina planer i verket måste de först få bort

Foto: ActiveStills

Volvomaskiner användes när den israeliska armén förberedde inför den dagen de får order om att riva byn.

Iman, Nasrin och Angela.

de 3 000 beduiner som bor i området, inte minst de 180 medlemmarna av Jahalin-klanen som bor i Khan al Ahmar, den mest strategiskt placerade beduinbyn i E1.

Det finns de som menar att hela det palestinska folkets framtid är beroende av vad som händer i Khan al Ahmar, att om byn rivs så är tvåstatslösningen död. Men det är inte det som Amneh och Sara tänker på när de vaknar varje morgon; de undrar bara om det är i dag arméns bulldozrar ska jämna deras hem med marken. Vi hittar dem i skuggan under byns magnifika fikonsträd där de sitter tillsammans med några andra kvinnor. De säger att de är "över femtio", men är tillräckligt gamla för att veta hur man väver de traditionella beduintälten av svart getull, och för att minnas hur det var att leva i Khan al Ahmar innan bosättarna kom.

– När vi först kom hit fanns det inga israeler där uppe, säger Amneh och nickar mot några hustak och antenner som avtecknar sig mot himlen på en höjd ovanför byn. Jag var här som liten flicka, från 1952. De kom efter oss.

Hon berättar att beduinerna överlade sinsemellan om hur de skulle ta emot israelerna när de började bygga på de omgivande kullarna. Jahalinklanen kom fram till att deras traditionella gästfrihet måste råda. Men det dröjde inte länge innan de insåg att deras nya grannar inte var bra människor, som Amneh uttrycker det.

– Det första de gjorde var att ta vårt vatten ifrån oss.

OCH BOSÄTTARNA HAR fortsatt att göra livet i Khan al Ahmar outhärdligt. Tidigare under våren lät de dalen översvämmas av avlopp, berättar Amnehs svärdotter, den höggravida Samah. De andra kvinnorna nickar och beskriver den stinkande sjön som bildades nedanför deras tält. Sextonåriga Nasrin har ont i halsen och svårt att prata, men på sin telefon visar hon ett foto av hur bosättarna driver iväg byns getter från deras betesmark. Byn är omringad på alla sidor, bosättarna har tagit kullarna och på andra sidan finns vägen.

– Vi har ingenstans att ta våra djur, visar Nasrin.

– Livet här är så svårt, sammanfattar Iman som är 14 år. Alla våra problem är på grund av Israel, från bosättarna och soldaterna. Vi ser dem varje dag.

Och nu vill staten ta deras mark, så att

Foto: Anna Wester

Foto: Anna Wester

Foto: Anna Wester

ännu fler bosättare ska kunna flytta dit. Israel hävdar att Khan al Ahmar är byggd utan tillstånd på land som inte tillhör Jahalinklanen. Men för de palestinier som lever i zon C – det område på Västbanken som står helt under israelisk kontroll – är det i princip omöjligt för palestinier att få bygglov, och att urbefolkningar har landrättigheter har slagits fast i internationella lagar och konventioner. Israel vill att byborna ska flytta till en före detta soptipp utanför Jerusalem, men det är ett erbjudande som de av förståeliga skäl har tackat nej till.

UNDER MER ÄN tio år har de i stället kämpat för sin by, och till sin hjälp har de fått aktivister som gjort Khan al Ahmars sak till sin. En palestinsk NGO gav dem solpaneler och en italiensk NGO byggde en ekologisk skola av lera och gamla bildäck. Skolan har också fått en rivningsorder, och solpanelerna konfiskerades av militären. Men aktivisterna fortsätter att komma för att ge byborna sitt stöd. Angela Godfrey Goldstein är en av de israeler som kämpar mot sin egen regering, och mot ockupationen. Hon slår sig ned hos oss i skuggan under fikonsträdet och skojar med Nasrin och Iman på bruten arabiska. Angela har varit aktiv i byn sedan 2005 och har sett flickorna växa upp. Innan dess hade hon arbetat med miljöaktivism i Sinai, och det var hennes beundran för beduinernas livsstil som fick henne att engagera sig i Khan al Ahmar.

– De är inte materialistiska. Deras kultur handlar inte om konsumtion, i stället lever de nära naturen och i nuet. De där uppe förstår ingenting, säger hon och pekar på bosättningsarna på kullen. De vet inte hur man lever i öknen, i det här landskapet. De har inget miljömedvetande.

Hon är rädd att Israel planerar att annektera hela Västbanken.

– Hela bosättningsprojektet är så sjukt! Högern har ingen plan för framtiden, annat än att fortsätta att ta allt med våld. Det är inte sann judendom, att inte leva i fred och respektera andra. Jag tror inte att det är går att leva så i längden.

MED HJÄLP AV sina sympatisörer har beduinerna drivit sin sak genom det israeliska rättssystemet, men Högsta domstolen gav slutligen staten tillstånd att genomföra evakueringen. Men trots det så har rivningen gång på gång skjutits upp, framför allt på grund av all upp-

Foto: Anna Wester

märksamhet i media och efter påtryckningar från EU. Chefsåklagaren vid den internationella brottmålsdomstolen ICC i Haag, Fatou Bensoud, har varnat Israel att en rivning av Khan al Ahmar kan vara ett krigsbrott. Enligt Romstadgan är det inte tillåtet att förstöra egendom eller flytta befolkningen på ockuperat område.

– Men frågan är vad som händer om de river Khan al Ahmar, påpekar Angela Godfrey Goldstein retoriskt. Kommer européerna då att fortsätta att stå bakom byn, eller blir det bara ännu en röd linje som Israel tillåts korsa utan att det blir några konsekvenser?

KVINNORNA UNDER FIKONSTRÄDET

bryr sig mindre om principer, och om det politiska maktspel som de är bricker i; de vill bara stanna i sina hem, och de vill ha ett bättre liv. De behöver inte tänka länge när de får frågan om vad de behöver.

– Vatten, utbrister flickorna med en mun.

Den som lever i öknen har ordning på sina prioriteringar.

– El, fortsätter Nasrin.

– Från solen, förtydligar Iman.

– Hus, säger den gravida Samah. Ett nytt.

– En skola, säger Nasrin, som vill bli mattelärare och vet hur viktigt det är med utbildning. En större – ett universitet!

– Ett sjukhus, säger Iman, och Samah nickar instämmande. Hon ska föda snart, och är lite orolig för hur hon ska ta sig till Ramallah.

Men de har glömt det allra viktigaste – det som till och med är viktigare än vatten, och därför så självklart att det knappt ens behöver sägas: frihet.

– De vill inte att Israel ska ta över Palestina, förklarar Iman, som pratar lite engelska och tolkar åt de andra.

– Israelerna vill ha allt och de måste alltid få som de vill, säger Samah. De bryr sig aldrig om hur andra har det, vad vi vill.

Amneh, som vilande på ena armbågen rökt en cigarett medan hon lyssnat på vårt samtal påminner om att beduinerna har bott i Khan al Ahmar ända sedan hon var barn. Hon vill också säga att det finns både bra och dåliga israeler, något som det inte är lätt för de unga flickorna att veta. De vars hela uppväxt präglats av kampen att få stanna i sin by.

– I love it here, säger Iman på engelska, och ler blygt.

Om tio år, bor de fortfarande här?

Ja, det tror de. Med Guds hjälp. Inshallah.

Samah vill gärna att hennes barn ska växa upp i Khan al Ahmar, i den här kvinnogemenskapen under fikonsträdet. Solen är redan het, men från öknen kommer en behaglig bris och bland skjulen i sänkan gal en tupp. I fikonsträdet kuttrar en duva och nere i wadin springer några magra pojkar på den väg som byggts åt bulldozrarna. För en stund är det nästan möjligt att glömma att armén kan komma närsomhelst.

Catrin Ormestad

”Vi kräver våra rättigheter”

Unga politiska aktivister i Ramallah tror på framtiden

Foto: Anna Wester

Medsols från vänster: Ahmad Darak, tolken Shadha Zaydya, Tharaa Souliman, Ahmad Nabi och Asmaa Zuqheer.

DEN DAGEN VI besöker Ramallah har den amerikanska ambassadören i Israel, David Friedman, sagt i en intervju med The New York Times att Israel har rätt att annektera delar av Västbanken. Det är något som hittills varit otänkbart, eftersom det bryter mot det internationella regelverk som bestämmer hur stater förhåller sig till varandra, och som bland annat säger att man inte får behålla land som tagits med våld. Men med Trump i Vita huset tycks allting vara möjligt – till och med USA-stödda krigsbrott. Ett av hans första beslut som president var att flytta USA:s ambassad till Jerusalem.

Den israeliska högern och bosättnarrörelsen är i dag starkare än någonsin, och Netanyahu's inflytande över den amerikanska presidenten och utrikespolitiken saknar motstycke i Israels historia. Samtidigt är palestinierna svaga

och splittrade. Till och med i arabvärlden, som alltid stött palestinierna i alla fall i ord, om än inte alltid i handling, finns det regimer som allierat sig med Israel i kampen mot Iran, vars ökade regionala inflytande de anser vara den viktigaste frågan just nu i Mellanöstern. Det är ingen överdrift att säga att framtiden inte ser ljus ut för palestinierna. Efter 52 års ockupation och 650 000 israeliska bosättare på palestinsk mark – går det ens längre att kalla ockupationen tillfällig, övergående?

Det är en av våra första frågor till Asmaa Zuqheer, Ahmad Nabi och Ahmad Darak och Tharaa Souliman som kommit från olika delar av Västbanken för att träffa oss. De är alla aktiva i Palestinian National Initiative (PNI) – eller al-Mubadara som det kallas på arabiska, ett palestinskt oppositionsparti som

grundades 2002 av bland andra läkaren och politikern Mustafa Barghouti. Han har varit medlem av det palestinska parlamentet sedan 2006 och var informationsminister i en palestinsk enhetsregering som bildades 2007.

BLOTTA TANKEN PÅ att ockupationen kanske aldrig kommer att upphöra – att status quo mycket väl kan fortsätta, om inte i all evighet, så åtminstone i överskådlig framtid – gör Ahmad Darak från Tulkarem, upprörd.

– Det är klart att ockupationen är tillfällig, utbrister han. Om vi accepterar att israelerna är här för att stanna är det som om vi godkände allting – ockupationen, allt de har gjort! Det här är vårt land och det kommer att bli vår stat.

Ahmad Nabi, också från Tulkarem, påpekar att även om 52 år kan verka som

Mustafa Barghouti under en demonstration.

en lång tid för en ockupation, så innebär det också ett halvsekel av motstånd.

– Vi har aldrig gett upp. Och vi kommer att fortsätta kämpa och kräva våra rättigheter.

Asmaa instämmer. Hon är 27 år och engagerad i partiets kvinnosektion. Hon kommer från Hebron, en av de platser på Västbanken som drabbats hårdast av Israels bosättnarprojekt.

– Det är det som allt vårt arbete handlar om, att sätta stopp för ockupationen.

Asmaa tror att folkliga protester är viktiga – hon nämner beduinernas kamp i Khan al Ahmar, och demonstrationerna mot bosätternas övertagande av Hebrons gamla stad. Det internationella samfundet har en viktig roll att spela men palestinerna själva har också en skyldighet att göra sina röster hörda.

EN SJÄLVSTÄNDIG PALESTINSK stat på Västbanken och Gaza är det självklara målet för deras kamp.

– Två stater med 1967 års gränser och Jerusalem som huvudstad, som Tharaa sammanfattar det. Hon är med sina 23 år

yngst i gruppen och också den mest tystlåtna, men allt hon säger är genomtänkt och välformulerat.

– Det var därför vi engagerade oss politiskt, fortsätter Ahmad Darak. Vi kommer aldrig att acceptera israeliska bosättningar på vår mark. De måste bort.

Ingen av dem tror att Israel någonsin haft för avsikt att tillåta palestinerna att bilda en egen stat, inte ens när man förhandlade om ”fred”.

– Det enda sättet vi kan uppnå självständighet är om vi arbetar tillsammans. Vi är med i PNI men vi är framför allt en del av det palestinska folket, säger Ahmad Darak, och Tharaa instämmer.

– Palestinsk enighet måste vara vårt första mål. Det är det allra viktigaste.

SEDAN HAMAS VANN valet till det palestinska parlamentet 2006 har den palestinska inrikespolitiken präglats av splittring och maktstrider. Gaza har sedan dess styrts av Hamas, medan Fatah behållit makten på Västbanken. Alla försök till samlingsregeringar har omedelbart fallit sönder, och den palestinska

oenigheten har fortsatt. PNI bildades som ett alternativ till Hamas och Fatah, och som ett försök att slå en bro över det palestinska samhällets inneboende olikheter. Men, som Ahmad Nabi påpekar, problemet är de politiska ledarna.

– Det palestinska folket är ett.

Hur kritiska de än är till de stora palestinska partierna så är de ändå lojala mot den palestinska myndigheten.

– Vilken palestinsk myndighet som helst är bättre än israelerna, slår Ahmad Darak fast. Men de måste göra ett bättre jobb för palestinerna, medger han.

– Vi vägrar att låta Israel komma och köra sina bulldozrar över oss igen, säger Asmaa. Hon anspelar på den så kallade återockupationen av Västbanken under det andra palestinska upproret 2002 när den israeliska militären gick in i de stora palestinska städerna och tog över kontrollen igen. Bland annat jämnades stora delar av Jenins flyktingläger med marken.

– Vi måste stödja våra institutioner men det är viktigt att vi håller allmänna val igen.

– Om vi skulle upplösa den palestinska

myndigheten är det som om vi skulle godkänna att vi styrs av ockupationen, påpekar Tharaa.

Under den långa ockupationen har de viktigaste besluten om palestiniernas framtid fattats av andra, över deras huvuden, vilket inte minst diskussionen om en möjlig israelisk annektering visar. Ingen av de unga aktivisterna tar emellertid särskilt allvarligt på ambassadör Friedmans uttalande, Ahmad Nabi ler bara sitt smittande leende.

– De kan kalla det vad de vill, men vi är hur som helst ockuperade!

Och Ahmad Darak rycker på axlarna. Han är inte förvånad.

– USA har alltid stött Israel. De har alltid stått på ockupationens sida. Vi är såklart emot det.

– Vad de än gör och säger så har vi våra rättigheter, sammanfattar Tharaa med sin vanliga eftertanke.

I ISRAEL HAR det alltmer börjat uppmärksammas att en annektering av hela eller delar av Västbanken skulle ställa Israel inför ett val: antingen fortsätta att styra över palestinierna med hjälp av en militärregim, vilket skulle göra Israel till en formell apartheidstat, eller också att palestinierna får medborgarskap. Det skulle innebära att Israel och Palestina blev en enda binationell demokratisk stat, från Medelhavet till Jordanfloden. När vi lägger fram den möjligheten för aktivisterna i Ramallah blir det tyst runt bordet.

Det syns att de har svårt att ens föreställa sig det, en gemensam stat, där det råder fullständig jämlikhet. Där palestinier och israeler röstar i samma val och sitter i samma parlament, lever i samma städer, äter på samma restauranger, shoppar i samma butiker och gör militärtjänst i samma armé. De vet inte ens hur det ser ut i Israel. De har ju inte tillstånd att resa dit. De har aldrig varit i Jerusalem, och ingen av dem har mött en israel som inte burit uniform och hållit i ett vapen. Jo, Ahmad Darak deltog i en konferens på Malta där det också fanns en israelisk delegation, men han och de andra palestinier gick aldrig fram till dem. Vad skulle de egentligen ha att säga varandra?

– Den enda gången jag mött israeler har varit i vägspärren eller när de attackerat våra demonstrationer, berättar Asmaa.

Och Ahmad Nabi ler sitt stora leende.

– Du har kanske sett den där stora

Al Mubadara demonstrerar.

muren de byggt mellan oss? Och ändå frågar du om vi har träffats?

Ahmad Nabi är också skeptisk till en gemensam demokratisk stat. Bland annat för att han tror att Israel aldrig skulle acceptera en sådan lösning. Den skulle inte bli jämlik. Och efter femtio år av ockupation, efter alla brutna löften, har palestinierna ingen anledning att lita på att israelerna skulle ge dem något av fri vilja.

Ahmad Darak nickar. Det har helt enkelt gått alltför lång tid och alltför mycket blod har flutit.

– Alla palestinier har en historia om ockupationen, säger han. Och den är alltid sorglig.

Själv har han förlorat en nära vän och en kusin, och han har själv blivit skadad.

– Det är som en blockering mellan mig och israelerna, förklarar han och drar handflatan över ansiktet, som om det var täckt av en slöja.

DET ÄR INTE mycket i vårt samtal som ger anledning till hopp, ändå är de just det, hoppfulla. Och fulla av självförtroende. På frågan om var de själva kommer att vara om tio år svarar de alla att de kommer att fortsätta arbeta politiskt, och förhoppningsvis nå en hög position i en framtida palestinsk regering. Utom Ahmad Nabi, som hellre vill syssla med

business – en stark ekonomi är lika viktig som ett gott ledarskap, konstaterar han. Och att palestinierna kommer att bilda en egen stat tvivlar de inte på. De är alla optimistiska om framtiden för Palestina, även om de gör förbehåll som ”jag hoppas” och ”kanske”, när de förutspår att om tio år kommer ockupationen ha upphört och Palestina vara fritt.

Tharaa, som alltid den eftertänksamma, lägger till att det är viktigt att det inte ska finnas några gränser mellan Västbanken och Gaza och Ahmed Darak ber att få säga en sak till: han har ett budskap till båda folken.

– Till palestinierna vill jag säga att vi måste hitta ett sätt att enas, att få ett stopp på fientligheterna mellan Fatah och Hamas och separationen mellan Gaza och Västbanken.

Hans budskap till israelerna är att palestinierna vill ha fred, men inte på vilka villkor som helst. Sina rättigheter kan palestinierna inte kompromissa om.

– Vi har rätt att leva i fred och att kunna följa våra passioner och drömmar. Vi är människor som ni och vi har rätten att vara fria.

De andra aktivisterna nickar instämmande. Inte ens Tharaa har något att tillägga.

Catrin Ormestad

”Freden är fortfarande möjlig”

Den israeliske översten som lämnade armén för fredsrörelsen

ATT KALLA SHAUL ARIELI optimist vore kanske att ta i, men kartorna talar sitt tydliga språk: en palestinsk stat är fortfarande möjlig. Trots alla bosättningar som har skurit sönder Västbanken i småbitar är det inte för sent att dela landet. Men det finns förstås en hake: det behövs politisk vilja.

Arieli är en före detta yrkesofficer i den israeliska armén som efter pensioneringen blev aktiv i den israeliska fredsrörelsen. Han är en av upphovsmännen till Geneva Initiative, en fredsplan som lades fram i Schweiz 2003 av en grupp israeler och palestinier, av vilka flera deltagit i tidigare förhandlingsrundor. Förslaget fick brett internationellt stöd men kritiserades hårt av Israels dåvarande premiärminister Ariel Sharon. Genèveinitiativet är en av många fredsplaner som aldrig har genomförts, och Arieli föreläser nu och skriver böcker, och guidar grupper på Västbanken och i Jerusalem. Men vad han än gör så är budskapet detsamma: vi får inte förlora hoppet. Den negativa utvecklingen går att vända.

– Det är så många i Israel som inte tror att en tvåstatslösning längre är möjlig, på grund av bosättningarna.

Men Arieli är en av dem som tror att det visst går, och att det inte är för sent. Trots alla år av konflikt så var de israeler och palestinier som förhandlade om fred på det hela taget överens om hur en lösning skulle se ut: två stater, sida vid sida. Israel, och en palestinsk stat på Västbanken och i Gaza. De stora bosättningarna får vara kvar, och palestinerna kompenseras med mark av motsvarande yta och kvalitet någon annanstans. Den palestinska staten kommer inte att ha någon armé, men får Östra Jerusalem som sin huvudstad. De palestinier som i flera generationer levt i flyktingläger i Syrien, Libanon och Jordanien får rätt att bosätta sig var de vill i den palestinska staten, men inte i Israel. Det var det som var huvudinnehållet i alla de olika fredsavtal som lades fram på 1990- och 2000-talet – och på alla punkterna är en överenskommelse fortfarande möjlig, menar Arieli.

Shaul Arieli.

– Det är förstås gränserna som är den viktigaste frågan. Jag har gjort så många studier på det och de visar alltid samma sak: 80 procent av de israeliska bosättarna kan stanna kvar utan att det skadar palestinernas livskvalitet eller den palestinska statens kontinuitet.

DE STÖRSTA BOSÄTTNINGARNA ligger samtliga nära Gröna linjen eller i Jordandalen, vilket innebär att det inte skulle vara så svårt att rita om gränsen litegrann. De andra bosättningarna och utposterna som ligger spridda över hela Västbanken måste förstås bort, men de allra flesta har mindre än tusen invånare var. Och även om det inte skulle bli lätt att evakuera dem, med tanke på att bosättarna där är de mesta fanatiska och våldsamma, så är det ändå stor skillnad att flytta på färre än 100 000 personer, och samtliga de 650 000 bosättarna.

Han är också optimistisk om Jerusalem. Med tanke på bosättningarna som byggts runt staden, i syfte att förhindra en delning, så skulle man bli tvungen att dela upp Östra Jerusalem i enklaver –

vissa stadsdelar skulle tillhöra Israel och andra Palestina. Gamla stan, med alla religiösa och historiska platser, är ännu mer komplicerad, och måste förmodligen förvaltas av en internationell kommitté.

– Jag säger inte att det skulle vara lätt, men det går, om man vill. Men vi måste börja förbereda oss.

Arieli uppskattar att Israel skulle behöva bygga cirka 30 000 nya bostäder och skapa runt 20 000 nya jobb åt de evakuerade bosättarna – inte heller det lätt, men långt ifrån omöjligt. I synnerhet med tanke på att Israel på 90-talet absorberade runt en miljon ryssar som lämnade Sovjetunionen. Men allra viktigast är att förbereda de båda folken mentalt på de upppoffringar som kommer att krävas av dem, för att freden ska bli möjlig. Och det är där som läget blir verkligt dystert, och Arieli en pessimist.

– Vi vägrar att erkänna palestinernas rätt till självbestämmande, konstaterar Arieli. I stället upprepas det bara att Israel enbart tillhör judarna. Och vi vägrar att se deras mänsklighet.

Graffiti i Tel Aviv.

TROTS ATT EN tvåstatslösning fortfarande är praktiskt möjlig så saknas den politiska viljan att genomföra den. Israels premiärminister Benjamin Netanyahu använder vartenda smutsigt trick i den populistiska politikerns regelbok – och har uppfunnit några nya. Under hans tid vid makten har Israel försatts i ett slags psykologiskt undantagstillstånd, en ständig känsla av överhängande fara. Hoten, enligt Netanyahu och den nationalistiska högern, kommer inte bara från palestinierna under okkupation utan också från den palestinska minoriteten i Israel, liksom från Libanon, Syrien och Iran, BDS-rörelsen och den globala antisemitismen. Men även Israels fria medier, domstolar och människorättsorganisationer utgör enligt Netanyahu en fara för landet. Hans regering – den mest högerextrema och bosättardominerade i Israels historia – har stiftat en rad antidemokratiska och nationalistiska lagar, bland annat en som säger att Israels judiska karaktär är viktigare än dess demokratiska, och man har helt slutat att tala om fred.

– Det är väldigt tydligt att den sittande israeliska regeringen har avfärdat idén om två stater. I stället är det olika förslag på annektering som diskuteras.

ARIELI ÄR INTE den ende som varnar för att det är en farlig väg för Israel att slå in på. Om Israel annekterar Västbanken men inte ger palestinierna medborgar-

skap skulle det bli en apartheidstat.

– Bara en delning av landet kan bevara Israels karaktär som både judiskt och demokratiskt.

Arieli tror att Israel kommer att välja bort demokratin, att attackerna på civilsamhället, domstolarna och yttrandefriheten i själva verket är en förberedelse för en annektering, och ett helt annat Israel. Han vet inte hur lång tid det kommer att ta – tio år eller mer – men att framtidens Israel kommer att se mycket annorlunda ut. Det kommer att vara ett land där de ultraortodoxa judarna utgör en majoritet, och där de unga, liberala och välutbildade har gett sig av i en massiv utvandringsvåg. De kommer inte att känna sig hemma i en stat som efter att ha annekterat delar av Västbanken återigen styr med militära medel över 4 miljoner palestinier, sedan det palestinska självstyret kollapsat.

– Jag vet inte om det tar tjugo eller trettio år, men det är dit vi är på väg.

Det är ett mörkt scenario – men Arieli är ändå tillräckligt mycket av en optimist för att tro att det är en framtid som det fortfarande är möjligt att undvika.

– Vi har inte lyxen att ge upp.

Men om någonting ska förändras måste Israel byta regering, och något annat måste hända – något som får israelerna att vakna upp ur illusionen om att status quo kan fortsätta i all evighet. Det är därför han försöker få israelerna att

lyssna, och de i omvärlden som bryr sig om vad som händer här, för utan press utifrån kommer Israel aldrig att byta riktning, det är Arieli övertygad om.

– Trump gör det motsatta, säger han om "the Deal of the Century", som Vita husets fredsplan kallas, om än allt oftare med ett ironiskt leende.

Det är få som tror att den har något annat syfte än att ge Israel en ursäkt för att ensidigt förklara konflikten löst – genom en annektering – sedan palestinierna vägrat att förhandla eftersom amerikanerna är så uppenbart partiska. Arieli säger att det bästa vore om planen aldrig lades fram.

– Den kommer bara att leda till mer våld.

Och våld är något som Shaul Arieli vet alltför mycket om; han deltog i båda Israels krig i Libanon och har sårats i strid tre gånger. Väggarna i hans kontor i Tel Aviv är fulla av bilder från hans långa karriär i den israeliska armén. Han nådde överstes grad innan han slutade, och var bland annat den som på uppdrag av dåvarande premiärministern Yitzhak Rabin skötte överlämnandet av Gaza till det palestinska självstyret, efter det att Oslo-avtalet skrivits under.

I ISRAEL ÄR det inte ovanligt att före detta militärer gör en politisk karriär, och även om det finns undantag – inte minst den före detta generalen Ariel Sharon, som trots att han evakuerade Israels bosättningar i Gaza ansågs vara en politisk "hök" som gynnade bosättarna på Västbanken – så har de påfallande ofta sökt sig till Labor, eller fredsläget. Rabin var general, och det var även Ehud Barak och Benny Gantz som, flankerad av två andra generaler, var den främste utmanaren till Netanyahu i det senaste valet. Själv har Arieli kandiderat för vänsterpartiet Meretz, men blev inte invald.

För honom är förklaringen till att före detta militärer ofta hamnar i fredsläget enkel; han uppskattar att 90 procent av de pensionerade officerarna vill ha en tvåstatslösning, och att det är deras erfarenheter från de ockuperade områdena som fått dem att förstå hur viktigt det är att Israel förändrar sin policy mot palestinierna.

– Jag antar att vi bättre än andra känner till maktens begränsningar.

Catrin Ormestad

”Våra barn förtjänar att leva och ha en framtid”

Naser Hassan arbetar volontärt på Abu Dees Youth Club

Naser.

Flicklaget i Abu Dees.

Foto: Anna Wester

NÄR SOLEN BÖRJAR gå ner och temperaturen sjunker efter en kokhet dag, drar aktiviteterna på ungdomsklubben i Abu Dees igång. Ute på gården springer ett gäng unga tjejer runt för att värma upp inför fotbollsträningen. I ett av rummen blir det snart fäktning och utanför sitter folk i olika åldrar och pratar. Det har varit några dagars ledigt efter fastemånaden Ramadan, så det finns mycket att prata om. Naser hälsar på alla, tar sig tid för varje ung person han möter.

38-åriga Naser Hassan är en av många palestinier som ägnar all sin lediga tid åt att ge unga en så bra uppväxt som det är möjligt när man lever under ockupation. Sedan 1998 har han varit volontär på ungdomsklubben i Abu Dees på Västbanken. Detta samtidigt som han har satsat på sin egen yrkeskarriär inom telecom-branschen.

Naser spelade själv fotboll som ung och är en trogen supporter till Abu Dees a-lag. Fotboll är en av flera sporter som klubben erbjuder unga. Där finns också möjlighet att träna fäktning, bordtennis, karate, kick-boxning, basket och dans. Klubben gör annat också. Naser pekar mot ett rum där det hänger tavlor på väggarna. Det är ungdomar som har målat dem och innan Ramadan bjöd de in folk från byn till vernissage.

– Vi är aktiva i samhället också, berättar Naser. Under Ramadan delade ung-

domarna ut vatten och dadlar till bilister som inte hunnit hem tills fastan bröts. Och under attackerna mot Gaza samlade vi in kläder och andra förnödenheter och skickade dit.

Varje dag efter jobbet går Naser till klubben. Han säger att det är hans och andra vuxnas skyldighet att ge barn och unga hopp. Och det får de bland annat genom sporten.

– Idrott påverkar personligheten och hälsan på ett positivt sätt och det håller ungdomarna borta från gatan. Våra barn och unga förtjänar att leva och hålla hoppet uppe.

I Abu Dees är gatan en osäker plats på grund av ockupationen. De israeliska soldaterna kommer nästan varje kväll och arresterar ungdomar. Många grips utan att ha gjort sig skyldiga till något, eller för att ha kastat sten mot soldaternas fordon. 2017 dödades två unga killar från ett av Abu Dees ungdomslag och kort efter det arresterades flera av deras vänner. Naser ser mycket sorgsen ut när han berättar.

– Vi vuxna fick använda mycket tid åt att hantera det samtidigt som vi också sörjde. Våldet påverkar alla. Om en person dödas så drabbas familjen och vännerna. Skolan och klubben.

Jag frågar Naser var han hämtar kraft ifrån, för att orka med både ett krävande jobb, familj och engagemanget i klubben.

– Jag får kraft när jag ser barnen i ögonen. Speciellt min son. Vi måste upprätthålla deras drömmar.

Utmaningarna för alla som håller på med idrott på någon nivå i Palestina är stora. Muren, vägspärrar och inskränkt rörelsefrihet gör att lag och idrottare från olika städer sällan kan mötas. Lagen från Abu Dees får inte åka till Jerusalem trots att det bara är några kilometer däremellan. Ett stort problem för klubben nu är att lokalerna är för små och eftersom den ligger i ett område där Israel måste ge tillstånd för utbyggnad ser det hopplöst ut. Tre av klubbens fotbollsspelare sitter i fängelse och det finns ingen tidsplan för när de ska frigges.

När jag frågar vad Naser själv drömer om inför framtiden, tänker han efter länge innan han svarar.

– Vi har så mycket drömmar och planer för klubben att jag knappt vet var jag ska börja. En dröm är att på något sätt kunna bygga ut så vi får mer utrymme. Vi jobbar också för att få ett bra volontärteam som stannar under lång tid.

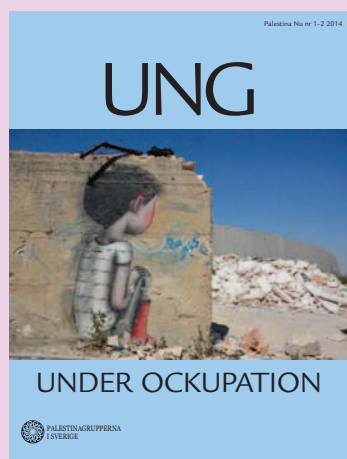
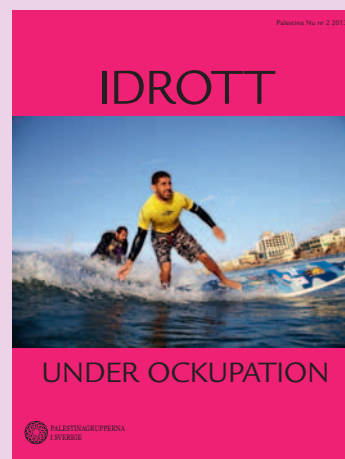
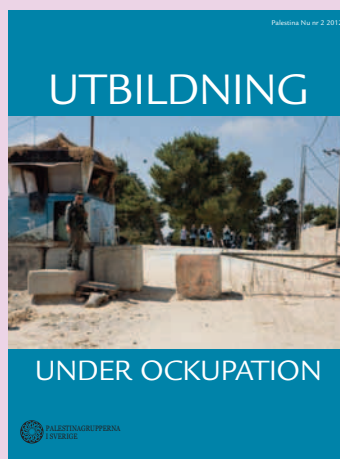
När det gäller Palestina svarar han först med ett ord. ”Frihet”. Sen tillägger han:

– Men också att vi palestinier ska utveckla vårt samhälle, förbereda oss och vara redo för friheten. Vi måste vara enade.

Anna Wester

Posttidning B
Palestinagrupperna i Sverige
Tegelviksslingan 20
116 45 Stockholm
Telefon: 08-641 72 88

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan).

Tidigare temaskrifter utgivna av Palestinagrupperna i Sverige

Finns de i lager, kan du beställa från info@palestinagrupperna.se

- 2010 Fred och motstånd – slut
- 2011 Kolonialism och apartheid – Israels ockupation av Palestina – slut
- 2012 Utbildning under ockupation – slut
- 2013 Idrott under ockupation
- 2014 Ung under ockupation
- 2015 Här skall vi stanna – Kampen om land, vatten och frihet i Palestina
- 2016 Fördrivning och ockupation – Om de palestinska flyktingarna
- 2017 Palestina – Berättelser
- 2018 Palestina – Motstånd